

HURRA!

BUDSJETTSEMINAR 4.10.23, FESTIVITETEN

Sterk politisk ledelse

Best på samhandling mellom folkevalgte og administrasjon

STRUKTUR

Kommunedirektør for
alle
Spørsmål og svar
Betydningen av
informasjon og service
Etterrettelighet og
objektivitet

KULTUR

Snakk godt om de
folkevalgte
Bygge relasjoner
Samarbeidsklima i
hverdagen
Humor og surr
NÆRE

UTVIKLING

Samsnattet
administrativ ledelse
Sterkt politisk sekretariat
Klart språk
Nye arbeidsformer
Folkevalgtprogrammet

Lojal og
uavhengig

Politisk årshjul

KVELDEN I KVELD:

17.00 Velkommen til ny folkevalgt ledelse!

17.10 Resultat og oppdrag,, utfordringer og vår plan

17.30 Refleksjon i grupper: IGP

***“Hva er konsekvensene for innbyggerne våre?
Hvordan vil jeg formidle dette?”***

18.00 Pause

18.15 Investeringsbudsjettet

18.30 Refleksjon i grupper: IGP

“Hvordan kan/bør/må vi jobbe sammen?”

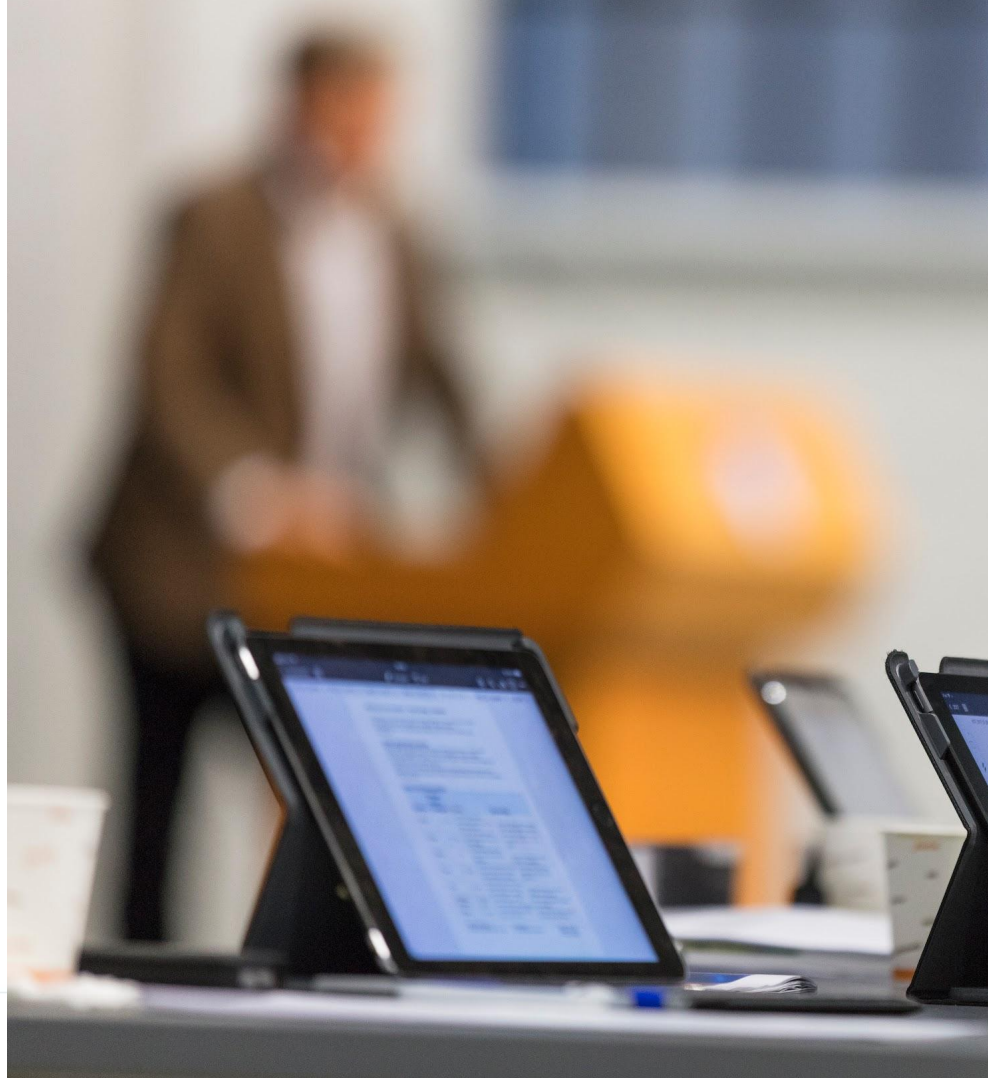
19.00 Driftsbudsjettet

19.15 Refleksjon i grupper: IGP

***“Hva lurer jeg på? Hva trenger jeg mer kunnskap og
informasjon om?”***

19.45 Viktige datoer fremover:)

20.00 Takk for i kveld!

Vi driver effektivt!

Kostnadsnivå

Kommunebarometeret 2023

- Mest effektiv i fylket
- Nummer tolv i landet, uavhengig av kommunegruppe
- Sammenlignbare kommuner; kommunegruppe 11: (45 000 til 79 999 innbyggere)
 - Samlet
 - Helse og omsorg, og barnehage, næringsforvaltning og konsesjonskraft
 - Administrasjon og styring, nr 1 i landet

Larvik

#4/23 I VESTFOLD OG TELEMARF FYLKE

ORDFØRER
ERIK BRINGEDAL (H)

BEFOLKNING
47 777

15
2 ↗

SAMMENDRAG

Kommunen er helt i toppen på årets totaltabell. Larvik havner på en 15. plass i årets endelige utgave av Kommunebarometeret fra Kommunal Rapport. Da har vi justert plasseringen med hensyn til økonomiske rammebetingelser. Ser vi bare på nøkkeltallene og ignorerer økonomiske forutsetninger, er kommunen på en 47. plass.

Vi leverer mye Vi leverer kvalitet

Samlet vurdering
Kommunebarometeret 2023

- Etter Sandefjord, Horten og Tønsberg
- Nummer **15** i landet, uavhengig av kommunegruppe

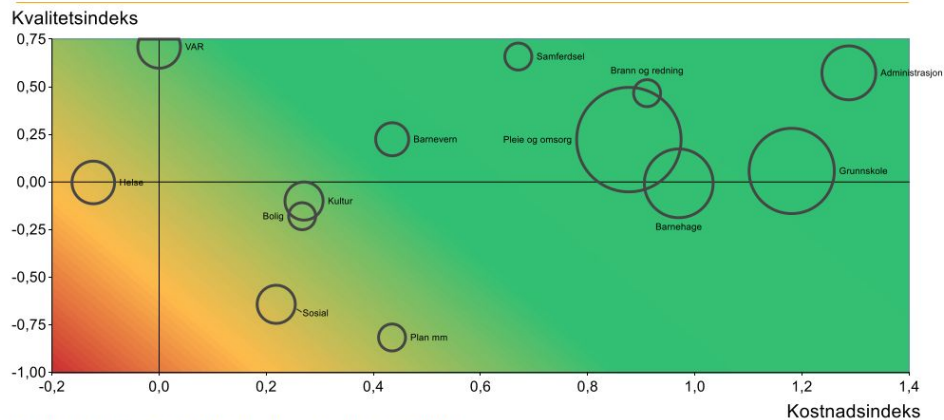
Norges best styrte kommuner - Kommuneindeksen 2023

RAPPORT AUGUST 2023
STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS

GOD STYRING!

Effektivitet 7, Kostnadsnivå 9 - i landet
GOD LEDELSE OG HARDT ARBEID!

Kostnadsindeks, kvalitetsindeks og størrelse på tjenesten

Manglende verdier er satt til 0 (for eksempel kostnad i VAR)

Norges best styrte kommuner 2023 - Kommuneindeksen Agenda Kaupang

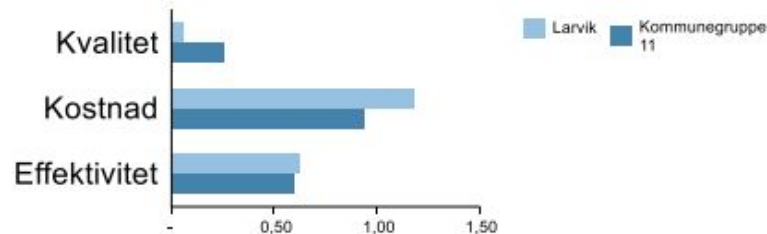

Grunnskolen

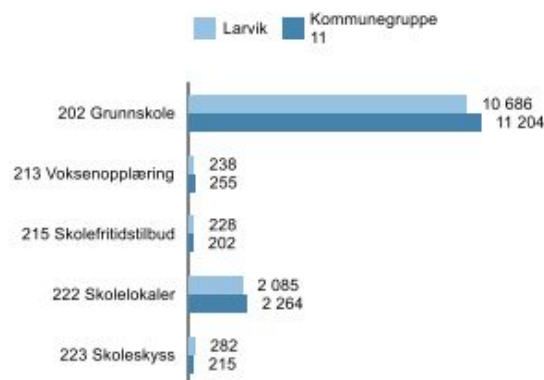
Kvalitet: bedre enn gjennomsnittet

Kostnader: bedre enn gjennomsnittet

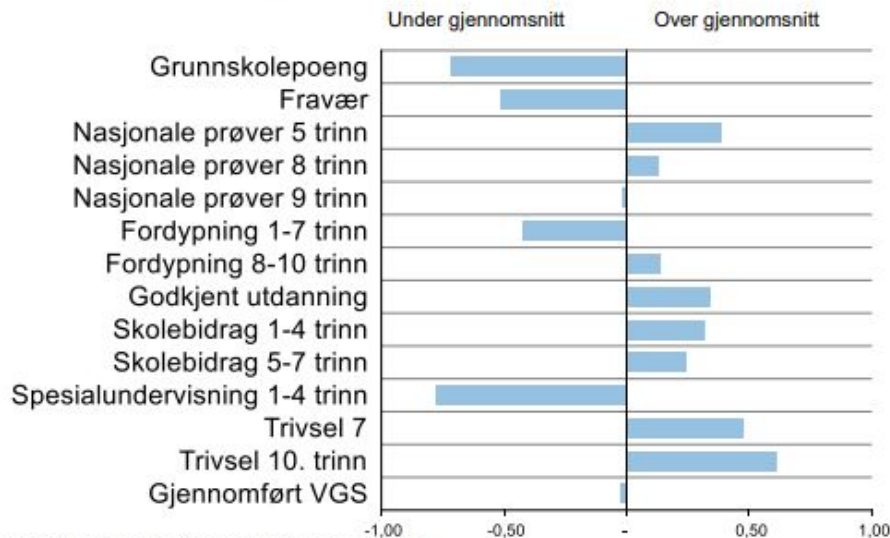
Effektivitet: bedre enn gjennomsnittet

Kostnader per Kostrafunksjon

Kvalitet, indeks per indikator

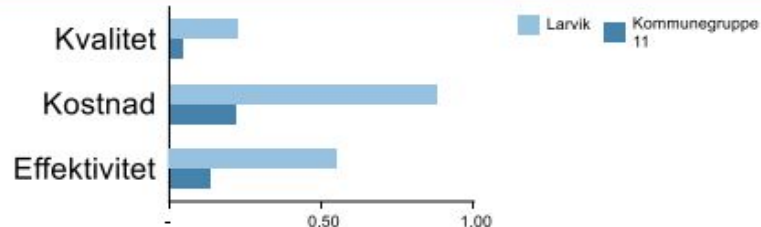
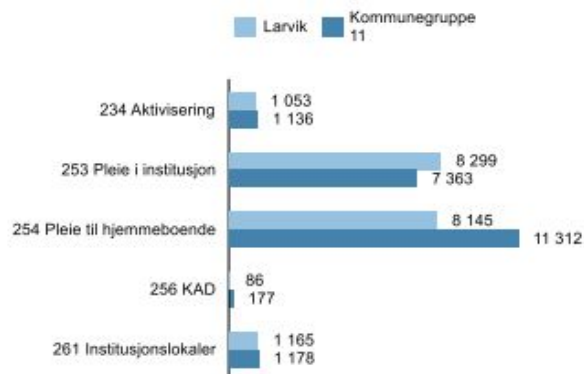
Pleie og omsorg (PLO)

Kvalitet: bedre enn gjennomsnittet

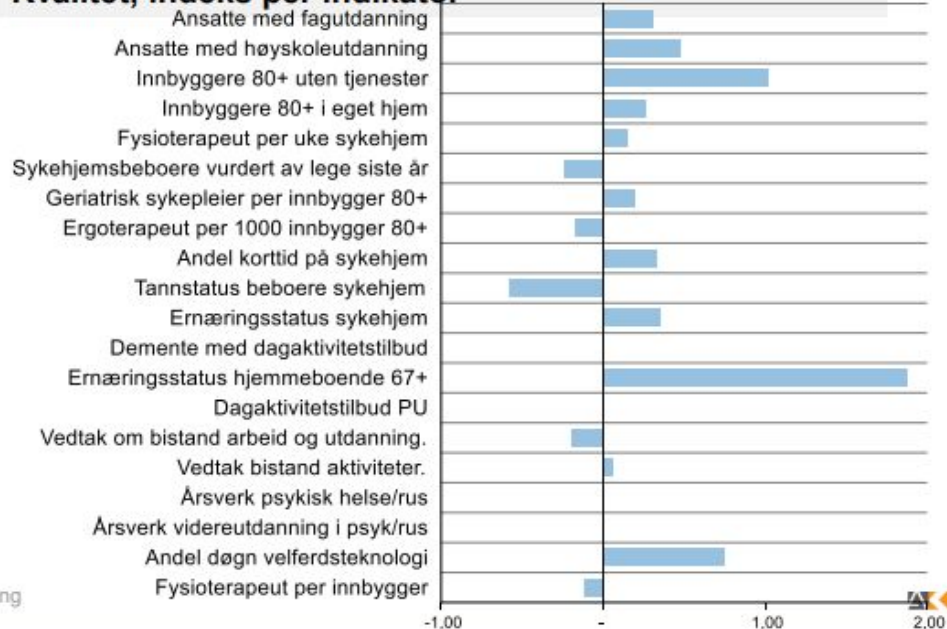
Kostnader: bedre enn gjennomsnittet

Effektivitet: bedre enn gjennomsnittet

Kostnader per Kostrafunksjon

Kvalitet, indeks per indikator

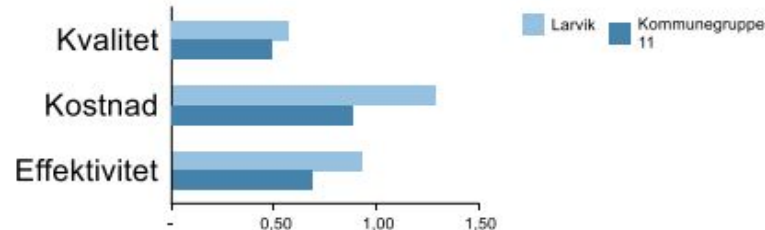

Administrasjon

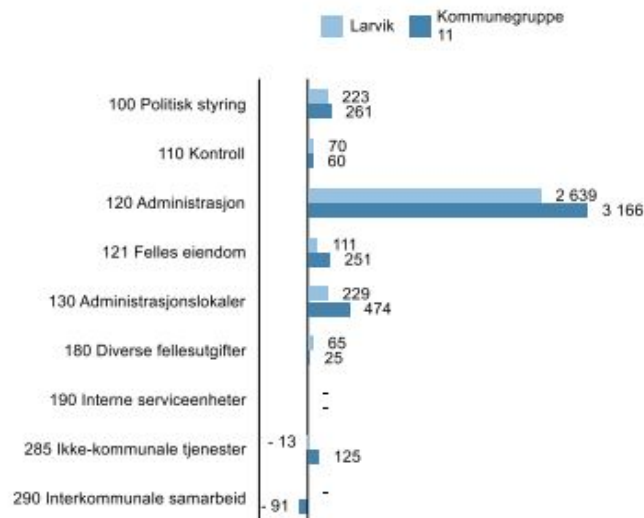
Kvalitet: bedre enn gjennomsnittet

Kostnader: bedre enn gjennomsnittet

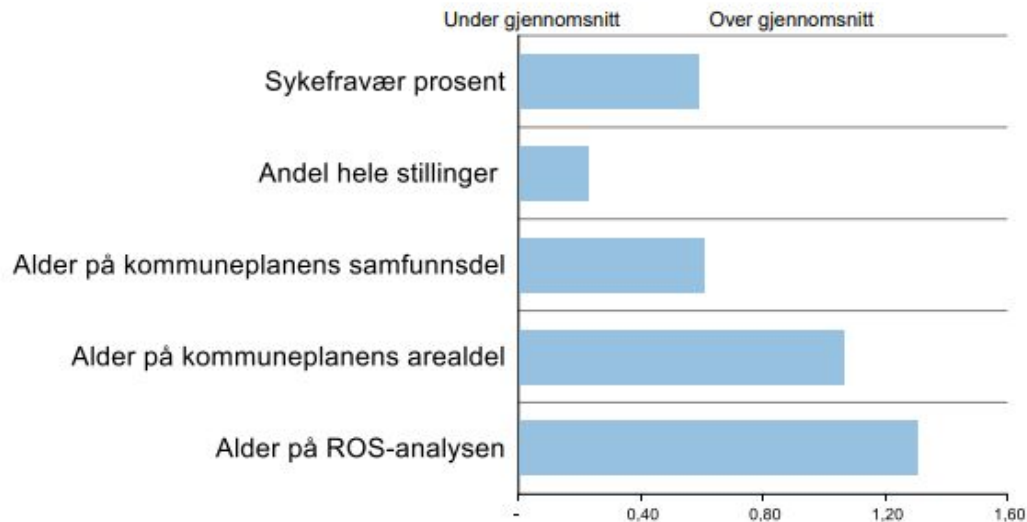
Effektivitet: bedre enn gjennomsnittet

Kostnader per Kostrafuksjon

Kvalitet, indeks per indikator

Vårt kjerneoppdrag

Hvor godt er vi rigga for framtida?

VELFERD OG TRIVSEL

Tjenesteproduksjon

Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne

Samfunnsutvikling

Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling

Økonomisk robusthet

Bærekraftig økonomisk robuste kommuner

Demokratisk arena

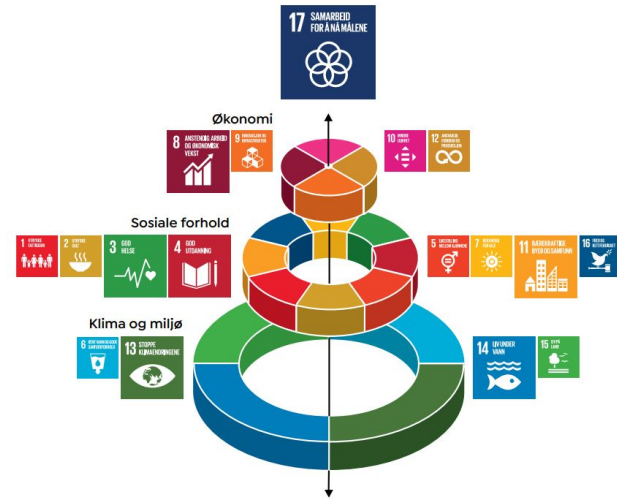
Styrket lokaldemokrati

Vi skal ivareta nåtid,
og framtid:

- Trygge natur, miljø, velferd og demokrati
- Redusere ulikhet og polarisering i samfunn og debatt

“Strategiprosessen er vårt viktigste virkemiddel for å nå målene!”

Perspektivmeldingen 2021

Oppdrag i rask endring!

- Det går mot trangere økonomiske tider, med lite rom for nye offentlige utgifter
- På lang sikt er utfordringene ennå større
- Det finnes løsninger, med de vil være upopulære
- Klima- og miljøpolitikken går i riktig retning, men for sakte

Larvik
kommune

KJENNETEGN PÅ GODT LEDERSKAP

Ta vare på folka våre!

Få jobben gjort!

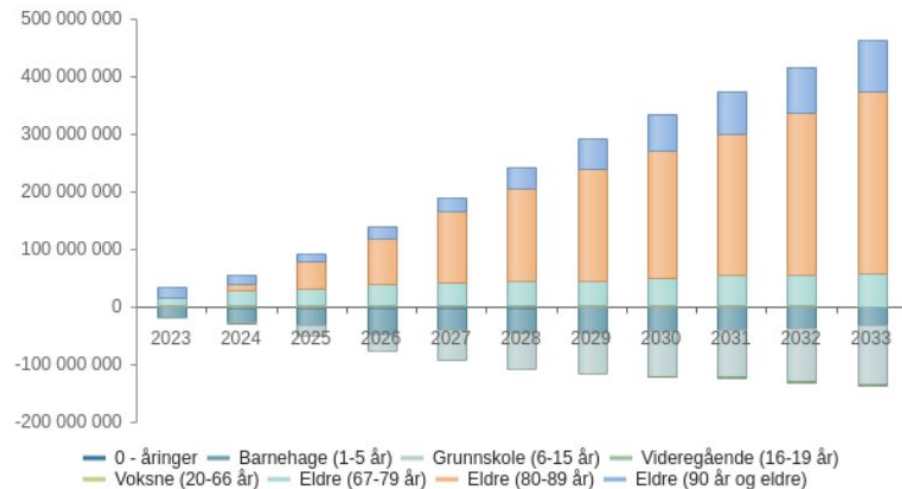
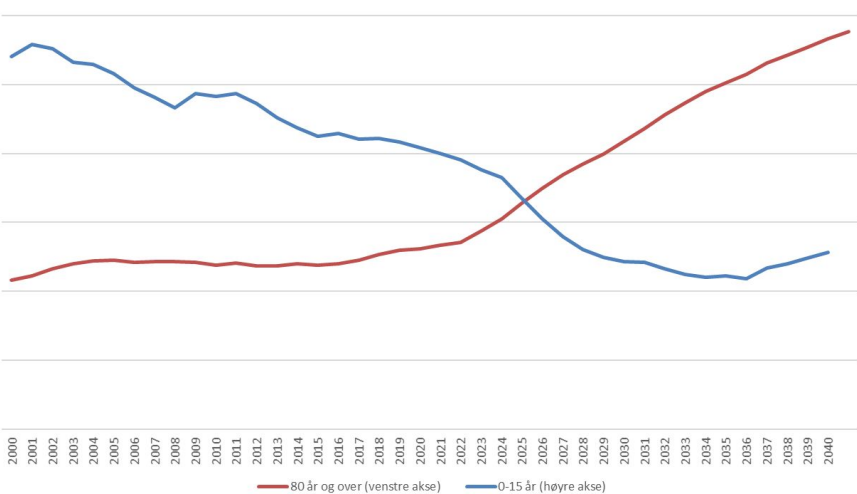
Se fremover og
forberede oss på det
som kommer...

Økende behov for velferd

Vi tar demografien på alvor - det koster

Befolkning 2000-2040

Nyheter Kommunevalg 2023

Fem store kommuner må gi fra seg 13 mrd.

Fem av de største kommunene ligger i Norgestoppen i skatteinntekter. Derfor må de dele med andre. Oslo deler nå gi slipp på 2 milliarder kroner.

Sigurd Bjørnestad

Valget er bare noen dager unna. Partiene konkurrerer i løfter til velgerne. Enen til opplyse dem hvilke på kommunene som ligger i Norgestoppen i skatteinntekter. Alle har skatteinntekter på innbygger, som ligger langt over gjennomsnittet.

De har mange innbyggere med høy inntekt og formue. Det gir høy skattegrunnlag. Pengene strømmer inn i kommunekassen. Men de fem får ikke beholde sine høye skatteinntekter. Staten tar i tillegg 12,7 milliarder kroner - og overfører til andre.

Altså: Noen få betaler til mer enn de fleste. De betaler til de mange.

Ujevning av skatteinntekter på innbygger er en viktig del av innrettningen for kommunene. Det skal bidra til mer likeverdige kommunale tjenester i kommunene, sier professor Lars-Erik Borge ved NTNU. Han leder det tekniske beregningsvalget for kommuneløsningen.

En stor del av personskatten på inntekt og formue går til kommunene. Reglene er, med til unntak, like alle kommuner. Inngenting av næringslønns- og skatt på overstående går til kommunen.

Tredje største krone. Slik var fordelingen i fjor: Bærum startet med skatteinntekter til rundt 70.500 kroner per innbygger. Staten trakk inn rundt 18.500 kroner per innbygger. Slik at skatteinntektsene etter trekk kom ned til 52.000 kroner per innbygger. I sum avgjorde kommunen 2,4 milliarder kroner i fjor.

Oslo startet på 59.000 kroner per innbygger og endte på 47.500 kroner etter trekk. Det betyr 8 milliarder kroner ut av kommunekassen.

Asker startet på 55.500 kroner skatt per innbygger og landet på 46.000 kroner per innbygger etter at staten tok 900 millioner kroner i fjor.

Totalt var alle norske kommuner skatteinntekter i sum 41.000 kroner per innbygger. Selv etter skatteutmengingen til de tre kommunene godt over dette.

Storbyene Bergen og Stavanger bidro med ytterligere 1,4 milliarder kroner til utjevning.

Flotte 14 mrd. I alt 65 av Norges kommuner er av de største. Men de fem får ikke beholde sine høye skatteinntekter. Staten tar i tillegg 12,7 milliarder kroner - og overfører til andre.

Oslo byrådsleder Raymond Johansen (sp) får inn tre milliarder kroner i år fra seg en god del til andre kommuner. Foto: Ingeborg Nævdal

og Oslo byrådsleder Raymond Johansen (sp) får inn tre milliarder kroner i år fra seg en god del til andre kommuner. Foto: Ingeborg Nævdal

Økonomien i kommunene kan dermed sammenlignes, sier Borge.

Alle kommuner får grovt regnet samme «kortrigerte» frie overføring fra staten, regnet per innbygger. I tillegg er det også ekstra penger til distriktpolitisk tilskudd. Disse kortrigerte frie overføringene må legges på toppen av skatteinntekter per innbygger.

Neste steg er å fore et politisk avstemningsinnlegg i kommunestyret. Der er det viktig å vite: Hvor mye skal kommunen betale til staten? Hvor mye skal staten betale til kommunen? Dette er et politisk spørsmål som må avgjøres av kommunestyret.

Første steg: Tilskudd fra staten. Kommunens andre store inntektskilde er overføring fra staten. Noe av dette er arementekt. Resten kan anses som «kortrigerte» frie overføringer.

Borge forklarer: Egentlig blir de frie overføringene fra staten i stor grad bestemt av ulike utgiftbehov. Kommunen kan anses som å ha et stort utgiftbehov. Dette kan skyldes at kommunen har et stort antall eldre. Dette blir et tilsvarende ulikt tilskudd fra staten, sier han.

«Kortrigerte» frie overføringer er tilskudd avledet av ulike utgiftbehov korrigerert bort.

Samlende inntekter. Summen av utjevnte skatteinntekter, kortrigerte frie overføringer fra sta-

ten, eiendomsskatt, konesjonskraft og havbruksfondet var i år for 70.600 kroner per innbygger. Oslo og Bærum holdt seg godt over dette.

Oslo hadde samlede inntekter per innbygger som var 4800 kroner høyere enn landsgjennomsnittet. Oslo hadde inntekter per innbygger som var rundt 3200 kroner høyere.

E24 Økonomi fra E24.no

Oslo byrådsleder Raymond Johansen (sp) får inn tre milliarder kroner i år fra seg en god del til andre kommuner. Foto: Ingeborg Nævdal

ten, eiendomsskatt, konesjonskraft og havbruksfondet var i år for 70.600 kroner per innbygger. Oslo og Bærum holdt seg godt over dette.

Oslo hadde samlede inntekter per innbygger som var 4800 kroner høyere enn landsgjennomsnittet.

Oslo hadde inntekter per innbygger som var rundt 3200 kroner høyere.

Slik er det ikke med andre forkekkerte kommuner Oslo, Borge forteller.

Oslo hadde inntekter per innbygger som var rundt 3200 kroner høyere.

Oslo hadde inntekter per innbygger som var rundt 3200 kroner høyere.

Oslo hadde inntekter per innbygger som var rundt 3200 kroner høyere.

Oslo hadde inntekter per innbygger som var rundt 3200 kroner høyere.

Oslo hadde inntekter per innbygger som var rundt 3200 kroner høyere.

Oslo hadde inntekter per innbygger som var rundt 3200 kroner høyere.

Fakta, Omfordelingen mellom kommuner

Fakta, Omfordelingen mellom kommuner

Fakta, Fattig og rike kommuner

Øst-most

1. Bykle: 34.100
2. Frøya: 33.700
3. Modalen: 25.700
4. Eidfjord: 18.400
5. Bærum: 18.400
6. Be: 18.000
7. Sirdal: 15.500
8. Oslo: 11.500
9. Austevoll: 11.400
10. Høy: 10.800

Midt-most

1. Bykle: 190.300
2. Eidfjord: 173.400
3. Suldal: 170.500
4. Modalsen: 166.300
5. Aurland: 160.800
6. Aukra: 138.000
7. Vinje: 137.300
8. Sirdal: 129.700
9. Ulstein: 129.100
10. Tydal: 127.400

Vest-most

1. Golvågeidnu/Kautokeino: 14.000
2. Ljøssåsen: 13.500
3. Høylandet: 12.500
4. Askey: 63.300
5. Sel: 12.200
6. Aarbotne/Hattfjelldal: 11.900
7. Gjerstad: 11.800
8. Lelidjord: 11.600
9. Gamvik: 11.400

Øst-most

1. Bykle: 190.300
2. Eidfjord: 173.400
3. Suldal: 170.500
4. Modalsen: 166.300
5. Aurland: 160.800
6. Aukra: 138.000
7. Vinje: 137.300
8. Sirdal: 129.700
9. Ulstein: 129.100
10. Tydal: 127.400

Midt-most

1. Høylandet: 62.800
2. Sjøndal: 62.900
3. Høylandet: 62.900
4. Høylandet: 62.900
5. Høylandet: 62.900
6. Lurøy: 63.600
7. Høylandet: 62.900
8. Høylandet: 62.900
9. Høylandet: 62.900
10. Høylandet: 62.900

Vest-most

1. Høylandet: 62.800
2. Sjøndal: 62.900
3. Høylandet: 62.900
4. Høylandet: 62.900
5. Høylandet: 62.900
6. Lurøy: 63.600
7. Høylandet: 62.900
8. Høylandet: 62.900
9. Høylandet: 62.900
10. Høylandet: 62.900

Tall regnet i kroner pr. innbygger i 2022. Omfatter kommunens inntekter fra personskatt på inntekt og formue og naturressurskatt på kraftproduksjon i kommunen.

Kilde: Kommunal- og distriktdepartementet

Kilde: Kommunal- og distriktdepartementet

Kilde: Kommunal- og distriktdepartementet

Kilde: Kommunal- og distriktdepartementet

Kilde: Kommunal- og distriktdepartementet

Kilde: Kommunal- og distriktdepartementet

Kilde: Kommunal- og distriktdepartementet

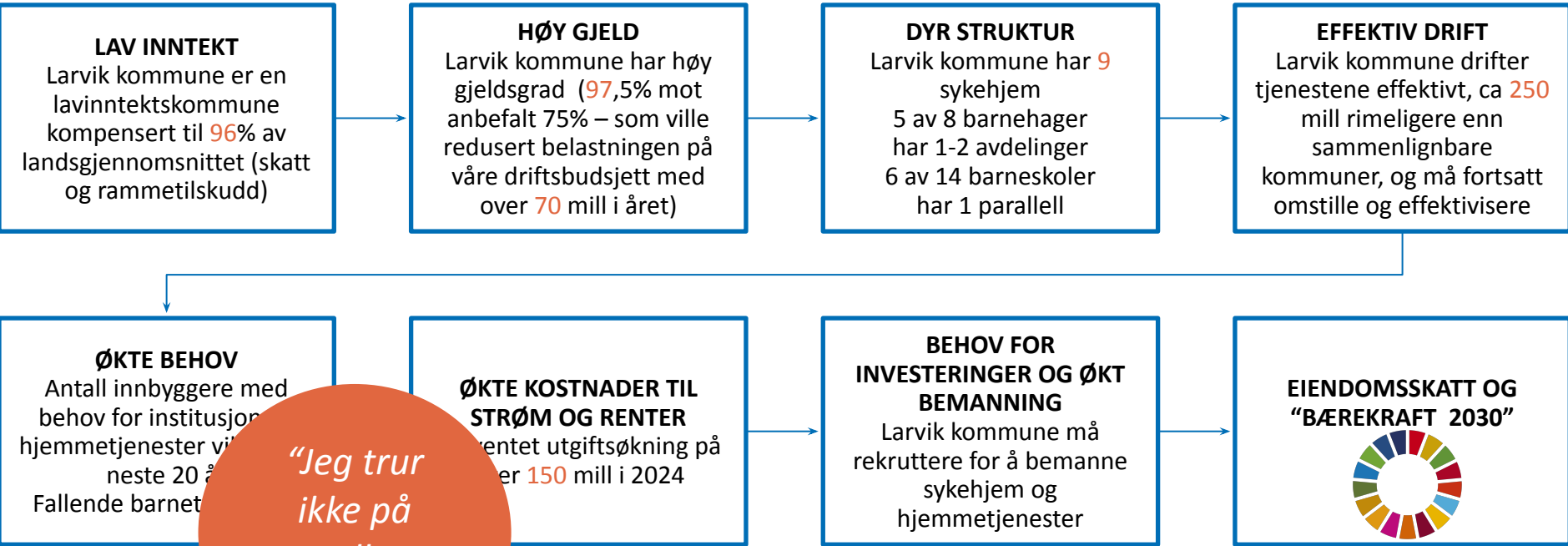
Kilde: Kommunal- og distriktdepartementet

- Norge har 356 kommuner
- Larvik kommune er i bunn, på 350 plass - i inntekter
- Hadde vi hatt samme nivå på skatteinntektene som Bærum ville vi hatt 559 mill mer, hvert år.
- Max eiendomsskatt i 2026: 158 mill
- Vi har alle samme krav til å levere tjenester
- Skjevfordelingen av inntekter mellom kommunene er i ferd med å bli en av de største samfunnsutfordringer i Norge og fører til at du ikke lenger har tilgang på likeverdige tjenester uavhengig av hvor du bor.

Bærum kommune, her representert ved rådhuset i Sandvika, har høye skatteinntekter - og må dele med andre. Foto: Ivar Kvernåsen

2023: Eiendomsskatt og omstilling for nødvendige investeringer og forsvarlig drift

“Jeg trur ikke på talla Gro...”

*“Med og uten
eiendomsskatt”*

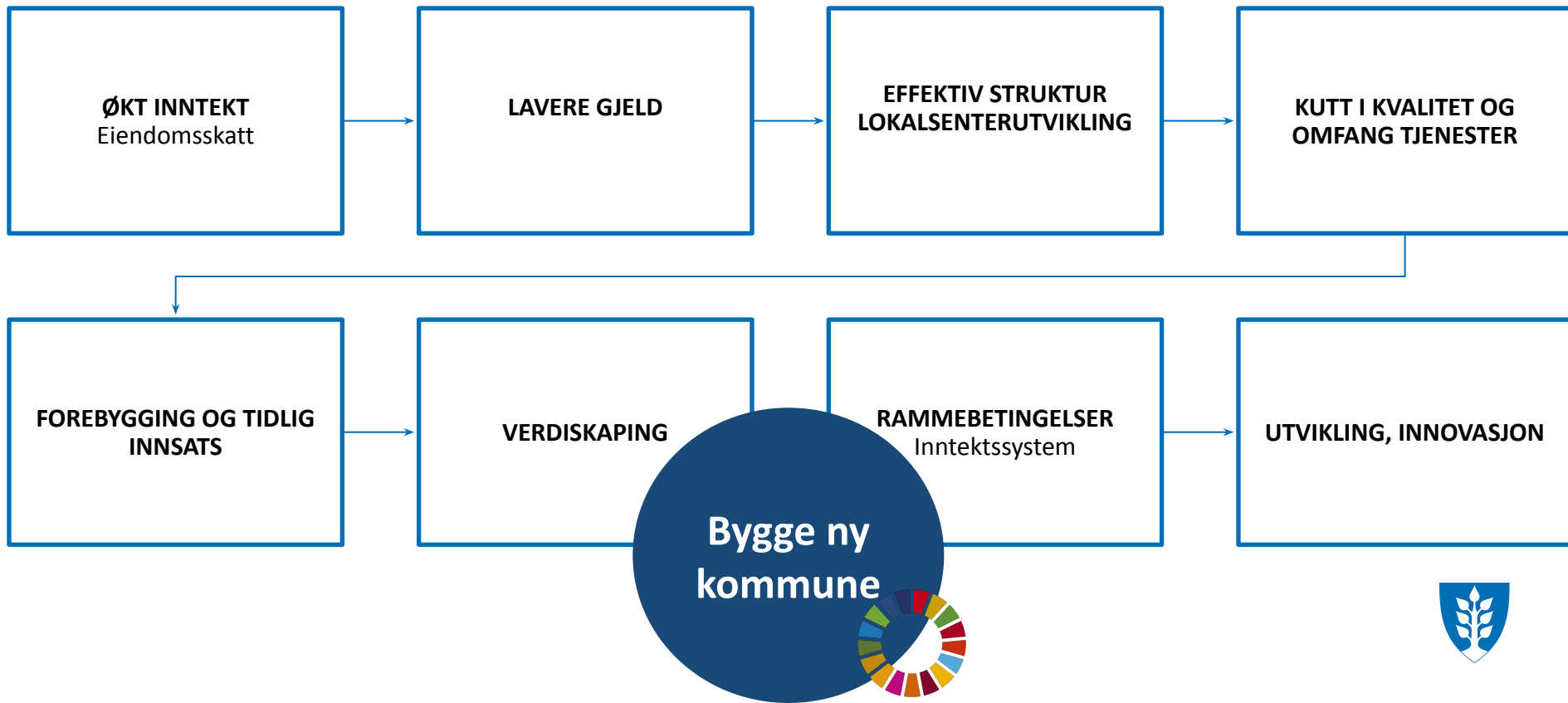

*“Eiendomsskatt er
ikke nok...”*

B2030

Tiltak på kort og lang sikt for nødvendige investeringer og forsvarlig drift 2024 - 2030

BUDSKAP STRATEGIDOKUMENTET 2024:

- Økte behov og forventninger, statlig detaljstyring, kostnadsøkninger og reduserte økonomiske muskler...
- Budskapet fra 2023 fastholdes: Eiendomsskatt er ikke nok. Vi må utvikle, endre, innovere og kutte.
- Forskjellene øker, og de øker raskt. Mellom land, kommuner og folk...
- Vi har over tid hatt et vedtatt aktivitetsnivå i HM og OK som er høyere i forhold til vedtatte budsjetterammer. Vi gjør mer enn det vi har budsjetter til. Det må gjennomføres reduksjon i aktivitetsnivået i kombinasjon med justering av budsjetterammer som grunnlag for videre omstillingsarbeid.
- **OMSTILLINGSBEHOV:** Omstillingsbehovet er summen av
 - 1) tiltak som må gjennomføres for å harmonere dagens aktivitetsnivå og budsjetterammer i løpet av 2024 og i økonomiplanperioden
 - 2) ytterligere tiltak for å skape økonomisk handlingsrom for fremtidige behov i perioden frem mot 2030. Tiltakene beskrives som kutt i kvalitet og omfang i tjenestene, med kortsiktig effekt og som omstillingstiltak for mer langsiktig utviklingsarbeid som demper vekst i kostnader, øker inntekter og omstiller drifta.
 - 3) ytterligere tiltak for å håndtere kostnadsøkninger...
- **FORUTSETNING:** Vi må levere et forsvarlig, fullstendig og realistisk budsjett.
- **KONSEKVENNS:** Lovpålagte oppgaver vs forebygging og verdiskaping.
- **OPPDRAG:** Vi må bygge ny kommune - sammen!

Hva må vi forberede oss på?

- At det blir strammere
- Larvik er en “spydspiss”
- Bærekraft 2030:
 - Politiske prosjekt: Adressere nasjonale og regionale rammebetingelser
 - Håper på: forutsigbarhet
- Jobbe sammen
- Bruke tid på å få bygge felles kunnskap og forståelse
- At vi vil lykkes!

REFLEKSJON - IGP

Individ - Gruppe - Plenum

*“Hva er
konsekvensene for
innbyggerne våre?”*

*Hvordan vil jeg
formidle dette?”*

PAUSE, så Investeringer v/Atle

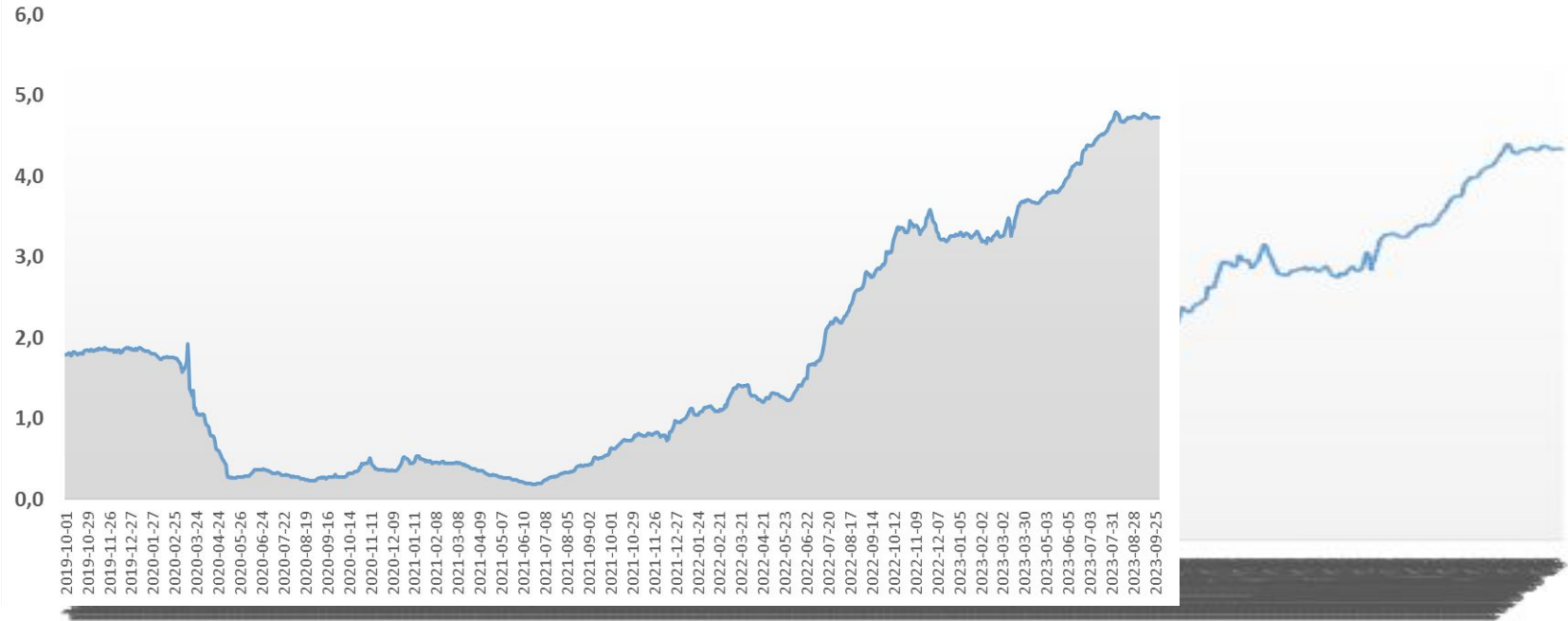
Larvik
kommune

Strategidokument 2024 -2027

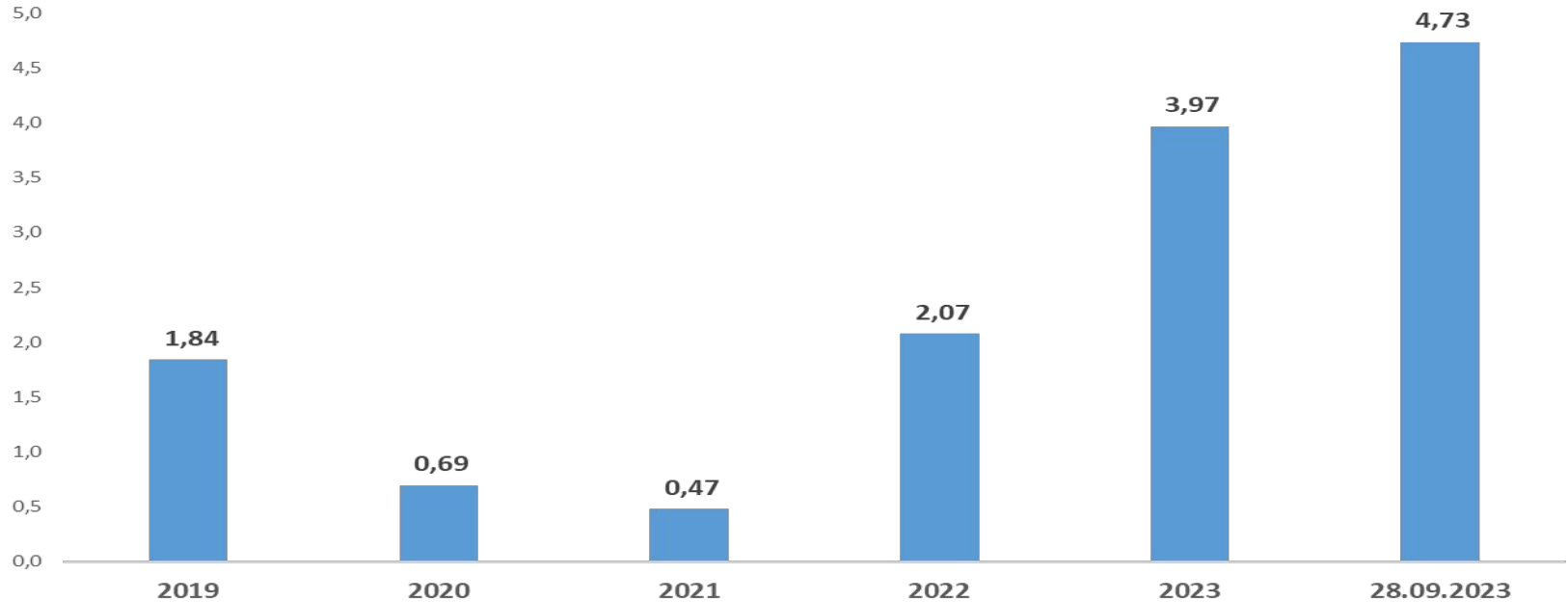
*Renter, lånegjeld,
handlingsregel og
Investeringsplan*

Atle Willems

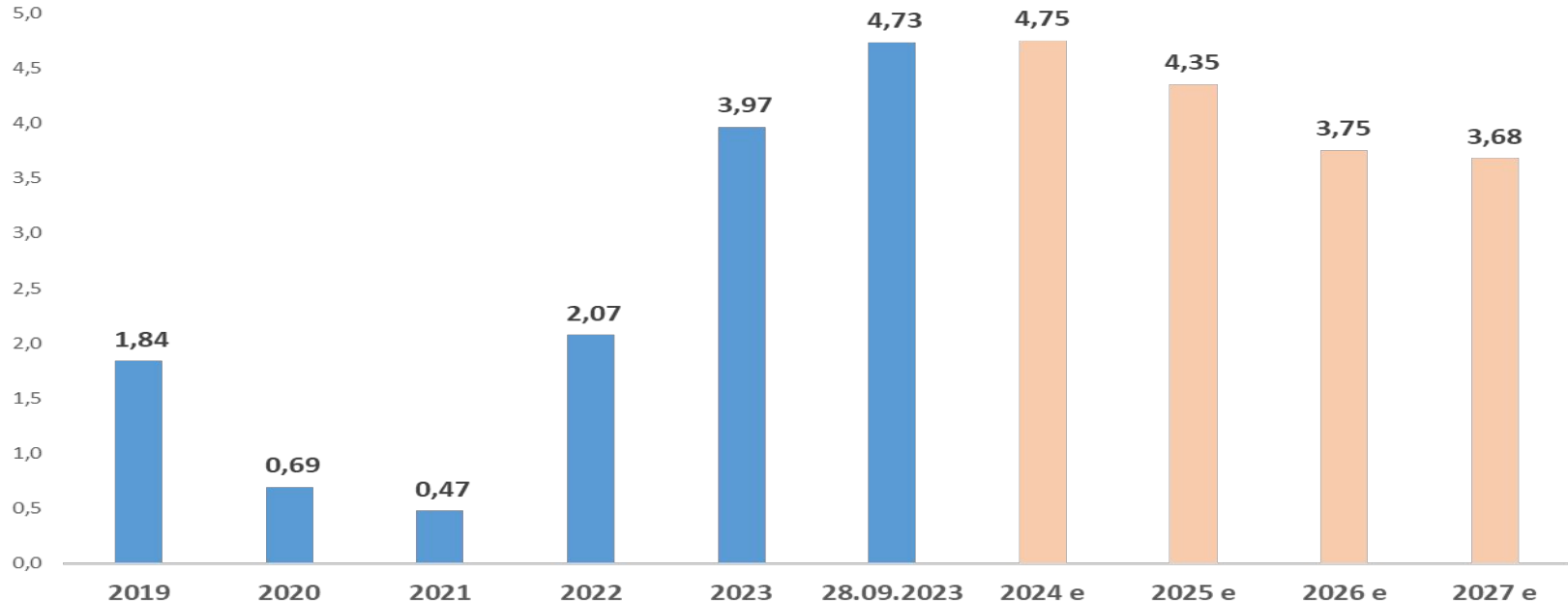
Renta (3 mnd Nibor)

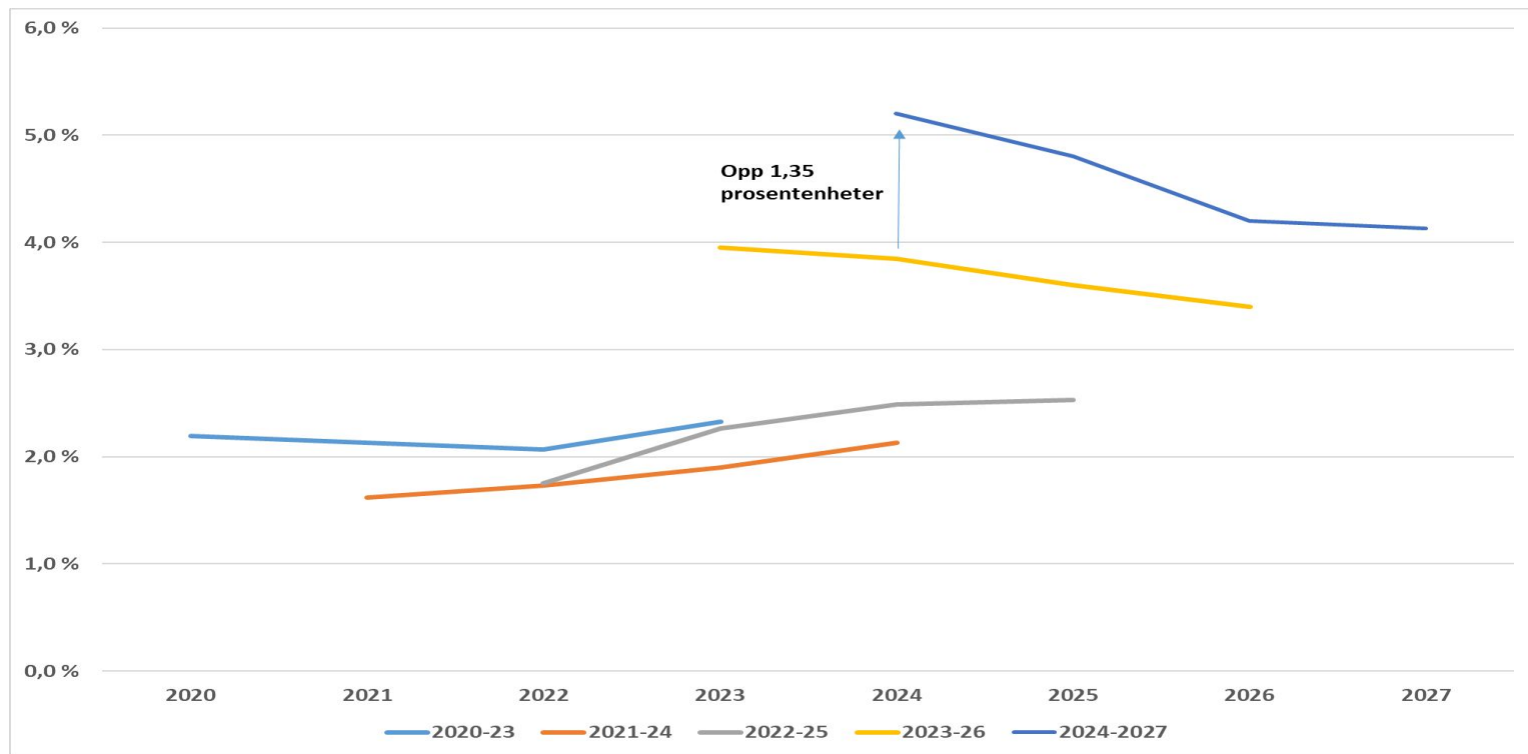
Renta (3 mnd Nibor), snitt pr år

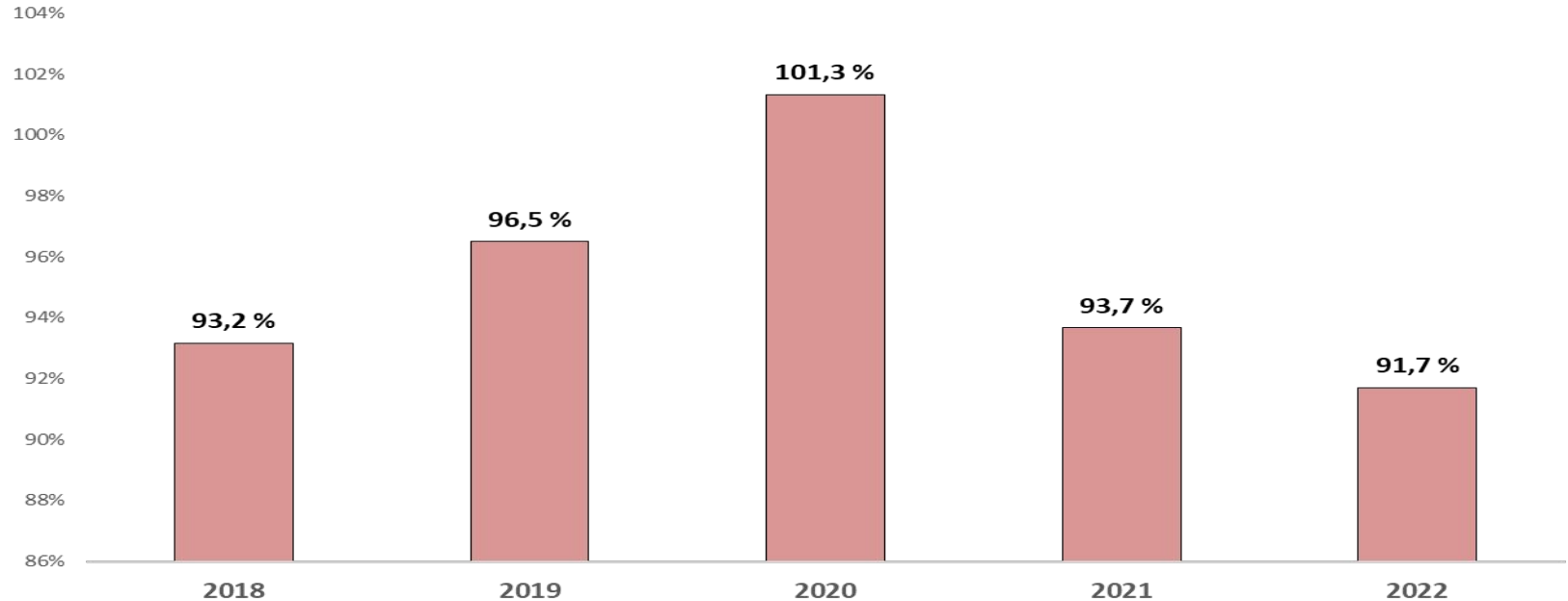
Renta (3 mnd Nibor) og fremover

Rentesats økonomiplan

Gjeldsgrad Larvik kommune – fortsatt altfor høy, men igjen litt bedre!

Høy lånegjeld spiser av driftsbudsjettet via renter og avdrag

- Høy lånegjeld = høye finanskostnader = mindre penger til ordinær drift

*Rentesats i dag (3 mnd nibor): **4,7 %** (2,9 % i fjor)*

*+ Investors margin: **0,5 %***

*+ Avdrag: 1/23,6 år = **4,2 %***

= Renter + avdrag = ca 9,5 %

= Tommefinger regel: 10 mill kr i

finanskostnader pr 100 mill kr i lånefinansierte investeringer

Handlingsregelen for lånegjeld

- Intensjon: Redusere gjeldsgrad og dermed renter og avdrag i % av inntekter
- Vedtatt desember 2018 i sak om Strategidokumentet 2019 – 2022 (KST- 293/18)
- «Nytt» økonomisk styringsmål (KST- 120/21):
kjernegjeldsgrad skal gradvis reduseres til maks 70 %

Hva er «kjernegjeldsgrad»?

- Kjernegjeld = netto lånegjeld minus VAR-gjeld
- Kjernegjeldsgrad = $\text{Kjernegjeld} / \text{Frie inntekter}$
 - Innbyggerne betaler VAR-gjelden via gebyrer!

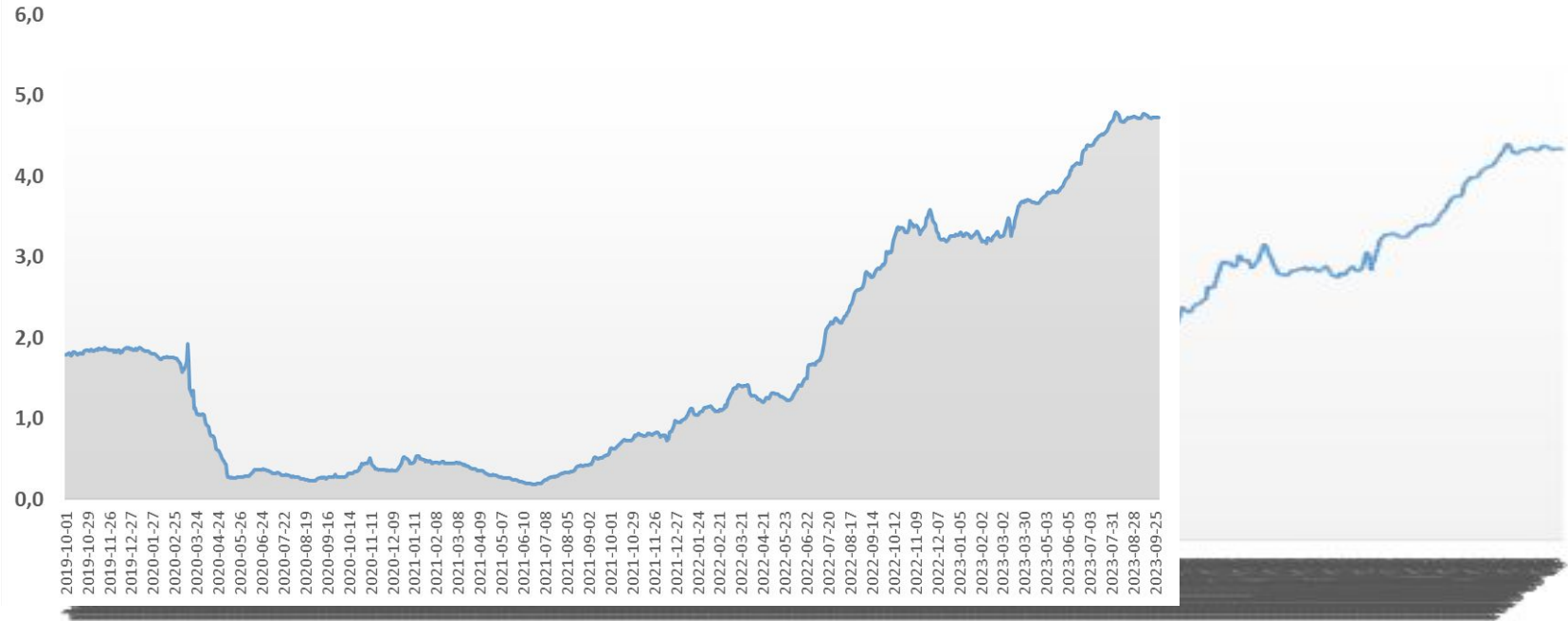
Larvik
kommune

Strategidokument 2024 -2027

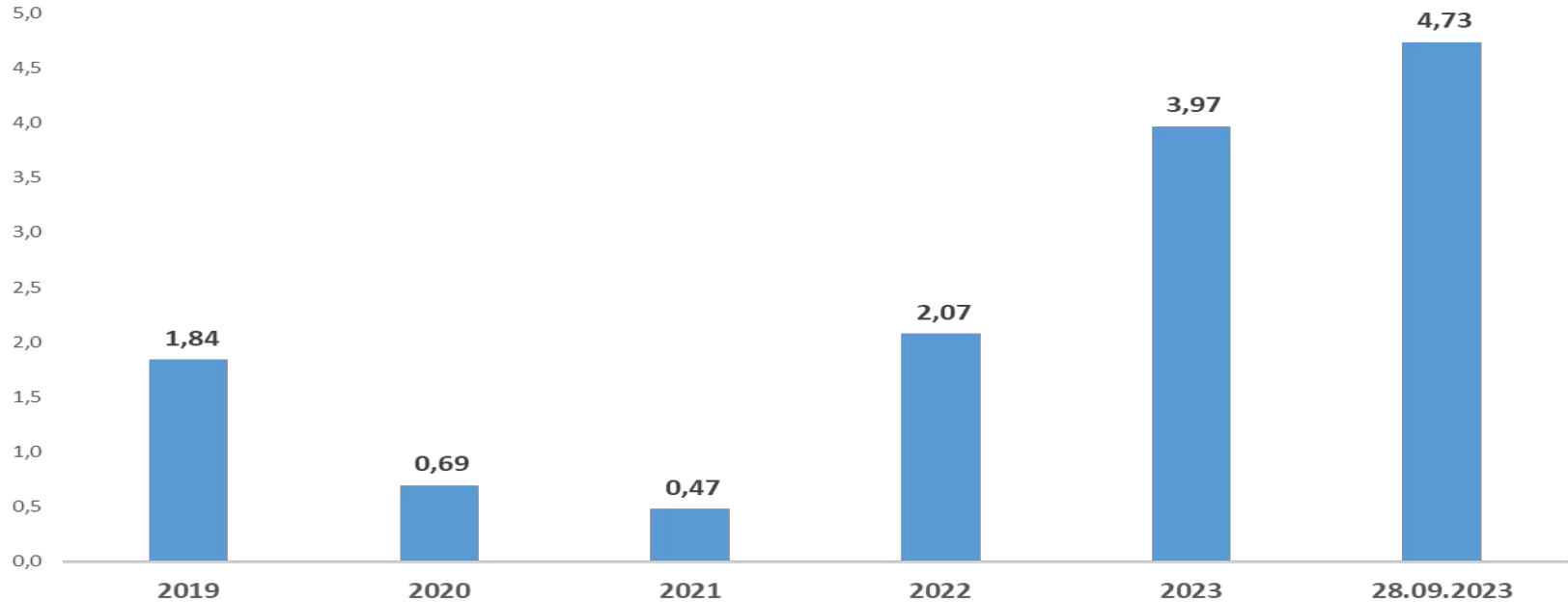
*Renter, lånegjeld,
handlingsregel og
Investeringsplan*

Atle Willems

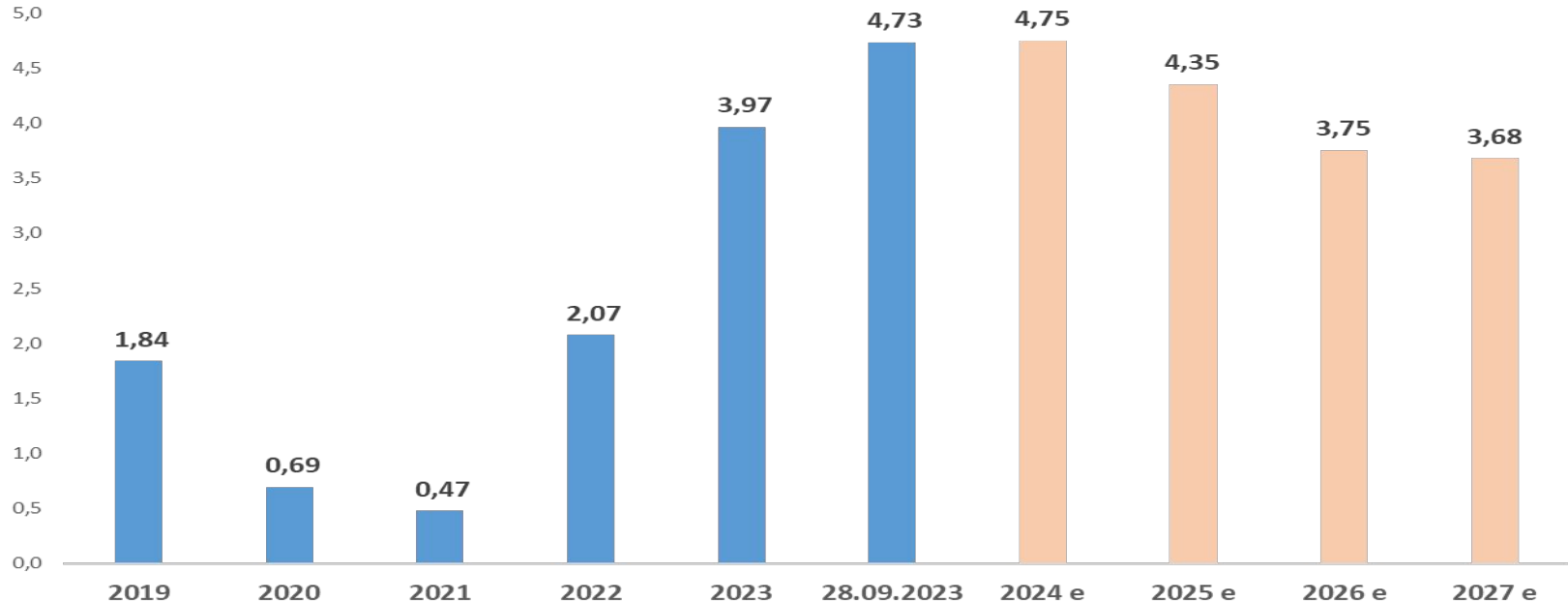
Renta (3 mnd Nibor)

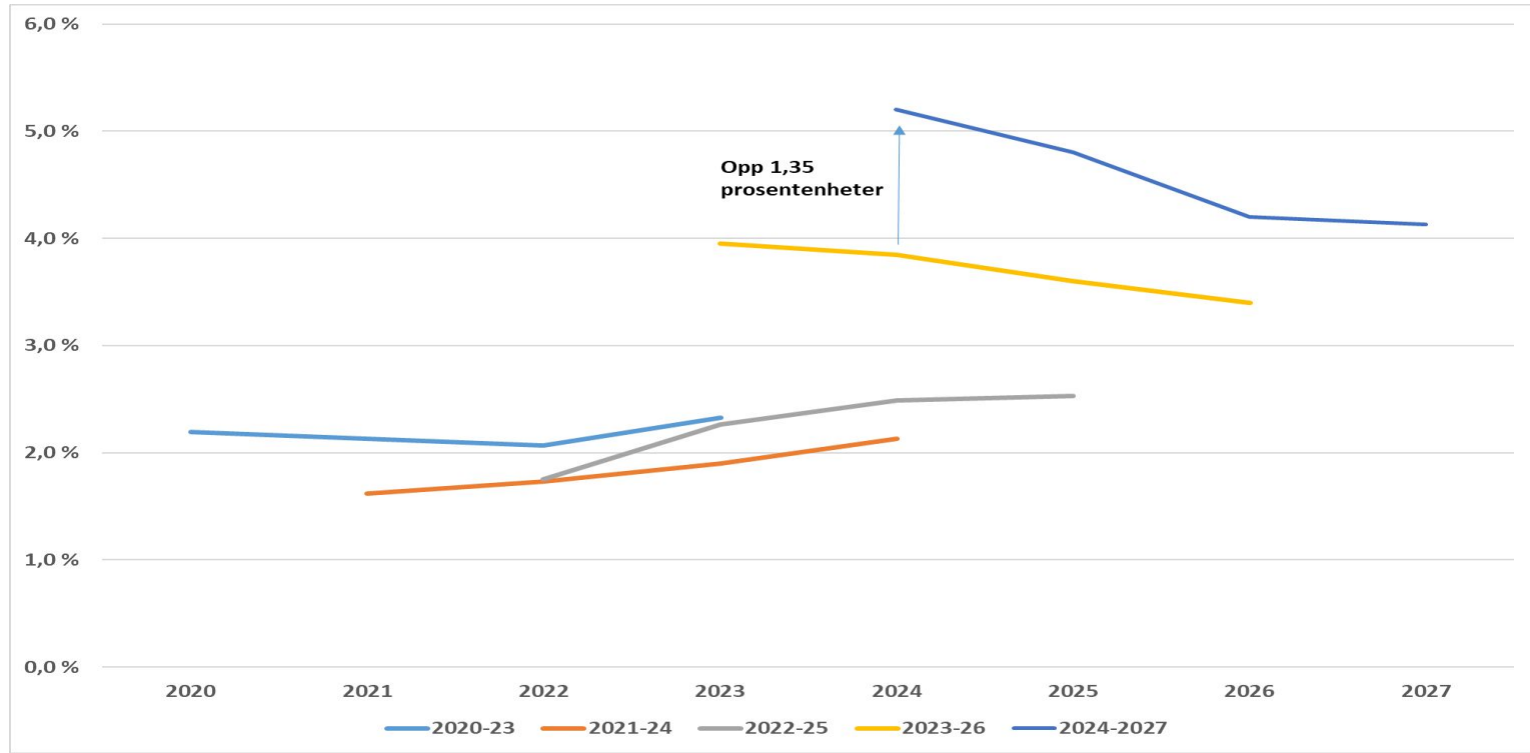
Renta (3 mnd Nibor), snitt pr år

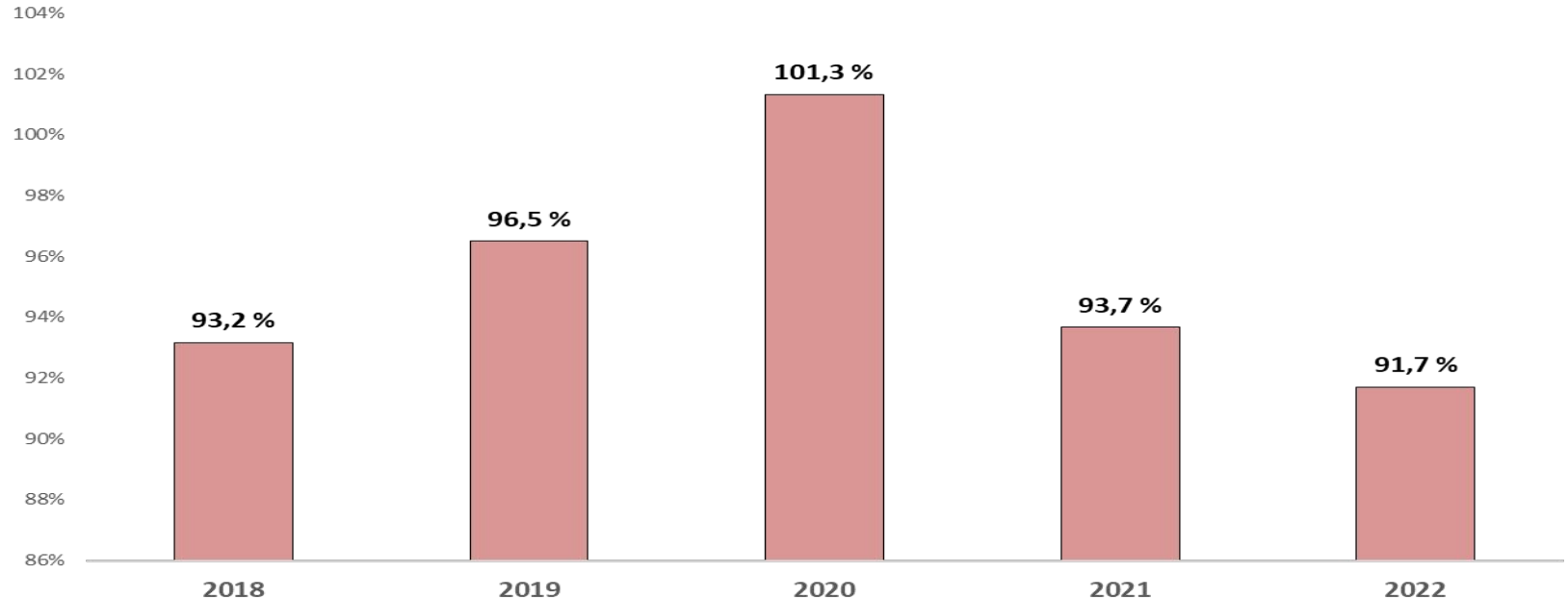
Renta (3 mnd Nibor) og fremover

Rentesats økonomiplan

Gjeldsgrad Larvik kommune – fortsatt altfor høy, men igjen litt bedre!

Høy lånegjeld spiser av driftsbudsjettet via renter og avdrag

- Høy lånegjeld = høye finanskostnader = mindre penger til ordinær drift

*Rentesats i dag (3 mnd nibor): **4,7 %** (2,9 % i fjor)*

*+ Investors margin: **0,5 %***

*+ Avdrag: 1/23,6 år = **4,2 %***

= Renter + avdrag = ca 9,5 %

= Tommelfinger regel: 10 mill kr i

finanskostnader pr 100 mill kr i lånefinansierte investeringer

Handlingsregelen for lånegjeld

- Intensjon: Redusere gjeldsgrad og dermed renter og avdrag i % av inntekter
- Vedtatt desember 2018 i sak om Strategidokumentet 2019 – 2022 (KST- 293/18)
- «Nytt» økonomisk styringsmål (KST- 120/21):
kjernegjeldsgrad skal gradvis reduseres til maks 70 %

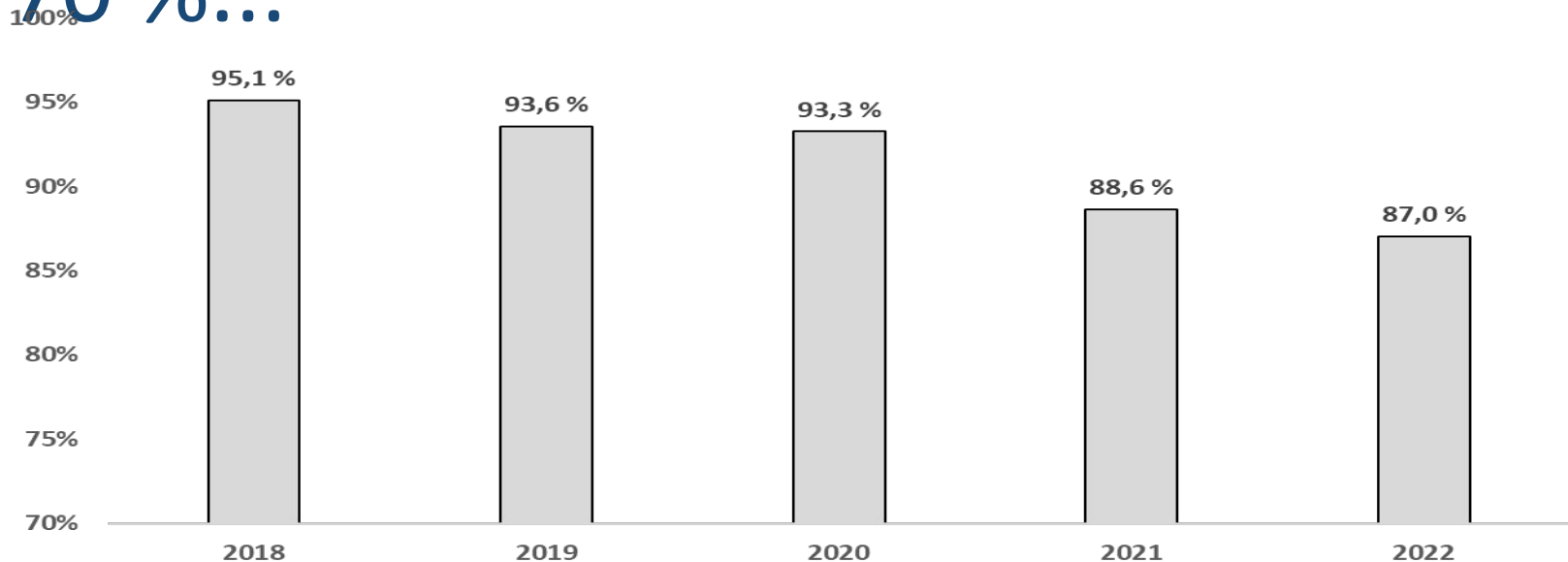
Hvordan kan folkevalgte og administrasjonen påvirke disse to gjeldsgradene?

- Kortsiktig vanskelig å påvirke inntektene
 - Langsiktig: påvirke inntektssystemet
- I all hovedsak påvirkes derfor gjeldsgraden ved å redusere investeringsnivået
 - Innebærer at vi er disiplinerte i hva vi investerer i – dette blir særdeles viktig fremover.

Kjernegjeldsgraden synker, men skulle helst vært raskere...vi skal til

70 %...

Handlingsregelen og beregning av investeringsrammer

- **Investeringsramme =**
maks låneopptak iht handlingsregelen
+ bruk av egenfinansiering
- **Maks låneopptak = kjernegjeld IB * 2 % + avdrag**
 - Burde vært mye lavere nå - dere kan påvirke det
- **Bruk av egenfinansiering: begrenset av ønsker og behov for reserver, størrelsen på fond i dag og i fremtiden.**

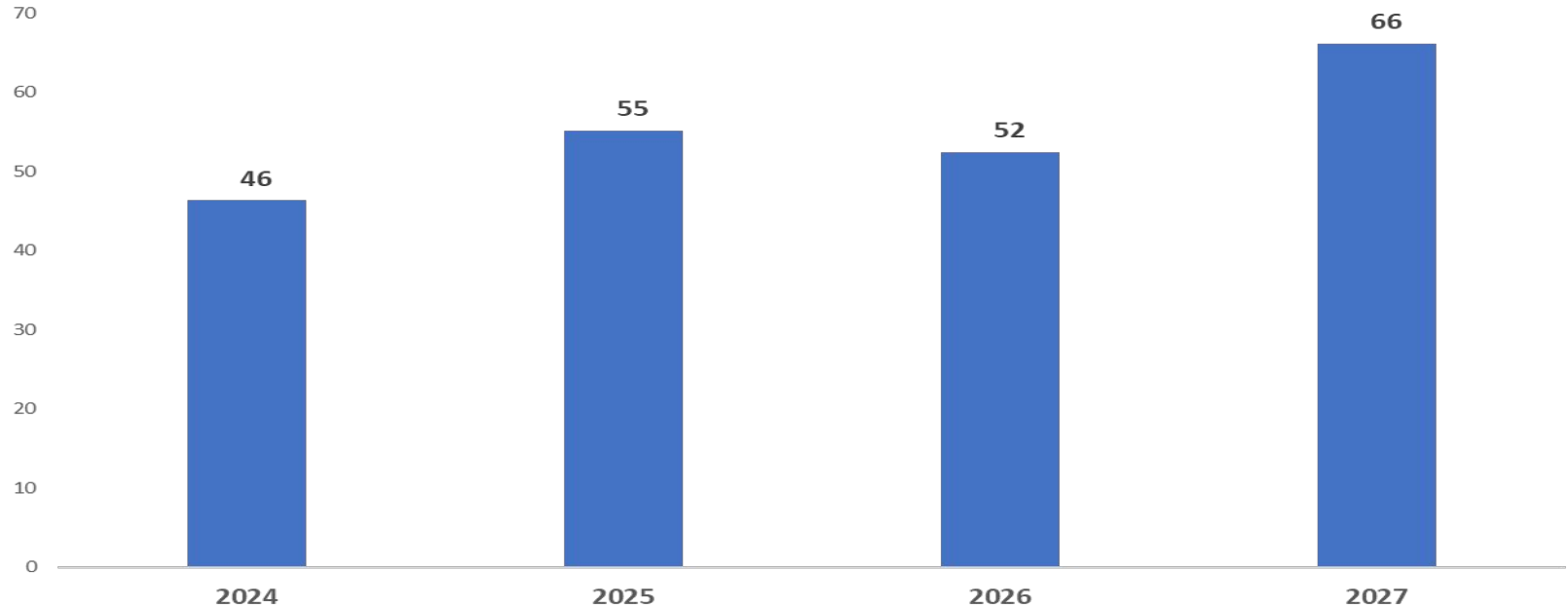

Pr nå ligger vi utenfor handlingsregelen i alle år med unntak av 2026

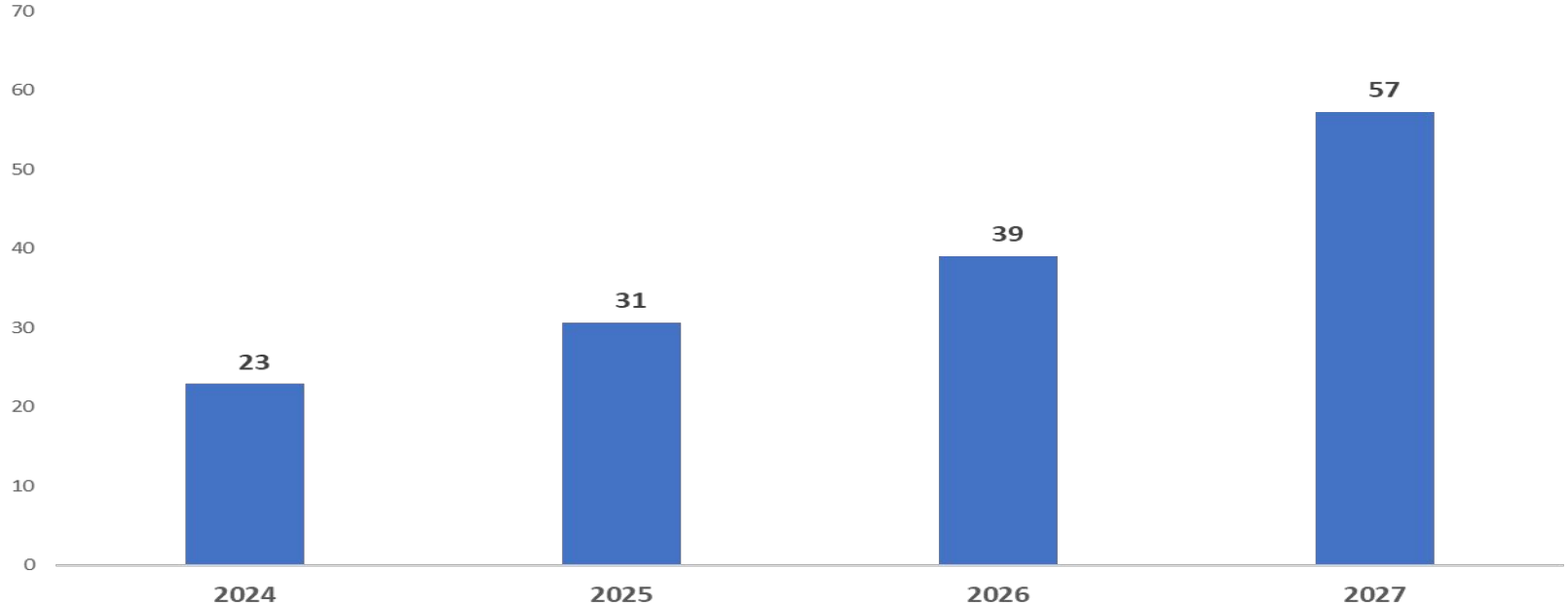
Tall i mill kr	2024	2025	2026	2027
Forslag investeringsplan 1. oktober 2023	406	312	239	351
Maks investeringer med egenfinansiering, inkl mva	299	265	268	273
Utenfor (+) / innenfor (-) handlingsregelen	106	47	-29	78

Anslag økning renteutgifter, netto lånegjeld (mill kr)

Anslag økning renteutgifter, kjernegjeld (mill kr)

Hvordan havne innenfor handlingsregelen?

- Redusere / fjerne investeringer
- Flytte investeringer ut i tid – økplan er 8 år
- Bruke enda mer av disposisjonsfondet
- Eller en kombinasjon av alle disse
- **Uansett så må det prioriteres!!**

REFLEKSJON - IGP

Individ - Gruppe - Plenum

*“Hvordan
kan/bør/må vi
jobbe sammen?”*

Driftsbudsjettet v/Atle

Larvik
kommune

Strategidokument 2024 -2027

Økonomiplan og finansielle styringsmål

Atle Willems

Økonomiplan og Årsbudsjett - drift

- Økonomiplan og årsbudsjett er kommunens oversikt over sannsynlige inntekter og forventede utgifter i en gitt periode
 - Begge skal vedtas av kommunestyret for det kommende året før årsskiftet
- Økonomiplanen dekker de neste fire årene
- Årsbudsjettet dekker kun det kommende året (= år 1 i økonomiplanen)

Krav (kommuneloven)

- § 14-1 – kommuner skal «forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid»
- § 14-4 – økonomiplan og årsbudsjett «skal settes opp i balanse og være realistiske, fullstendige og oversiktlige»

* «[Balanse](#)»: Kravet til balanse i økonomiplanen og årsbudsjettet innebærer blant annet at all bruk av midler i årsbudsjettet skal ha dekning i årets tilgang på midler.

Derfor - 4 finansielle styringsmål

1. Handlingsregel for lånegjeld
 - Vekst kjernegjeld < vekst i frie inntekter
2. Netto driftsresultat på 1,5 %
 - Margin + egenfinansiering investeringer
3. Hovedregel: overskudd skal brukes på å styrke disposisjonsfondet, > 5 % av inntekter
4. Nivået på kjernegjeld skal på sikt ikke utgjøre mer enn 70 % av de frie inntektene

Økonomiplan - drift

Driftsinntekter

- Driftsutgifter

= Brutto driftsresultat (skal være nok til å dekke netto finansutgifter)

- Netto finansutgifter

= **Netto driftsresultat**

- Tap må dekkes av fond
- Overskudd settes av på fond

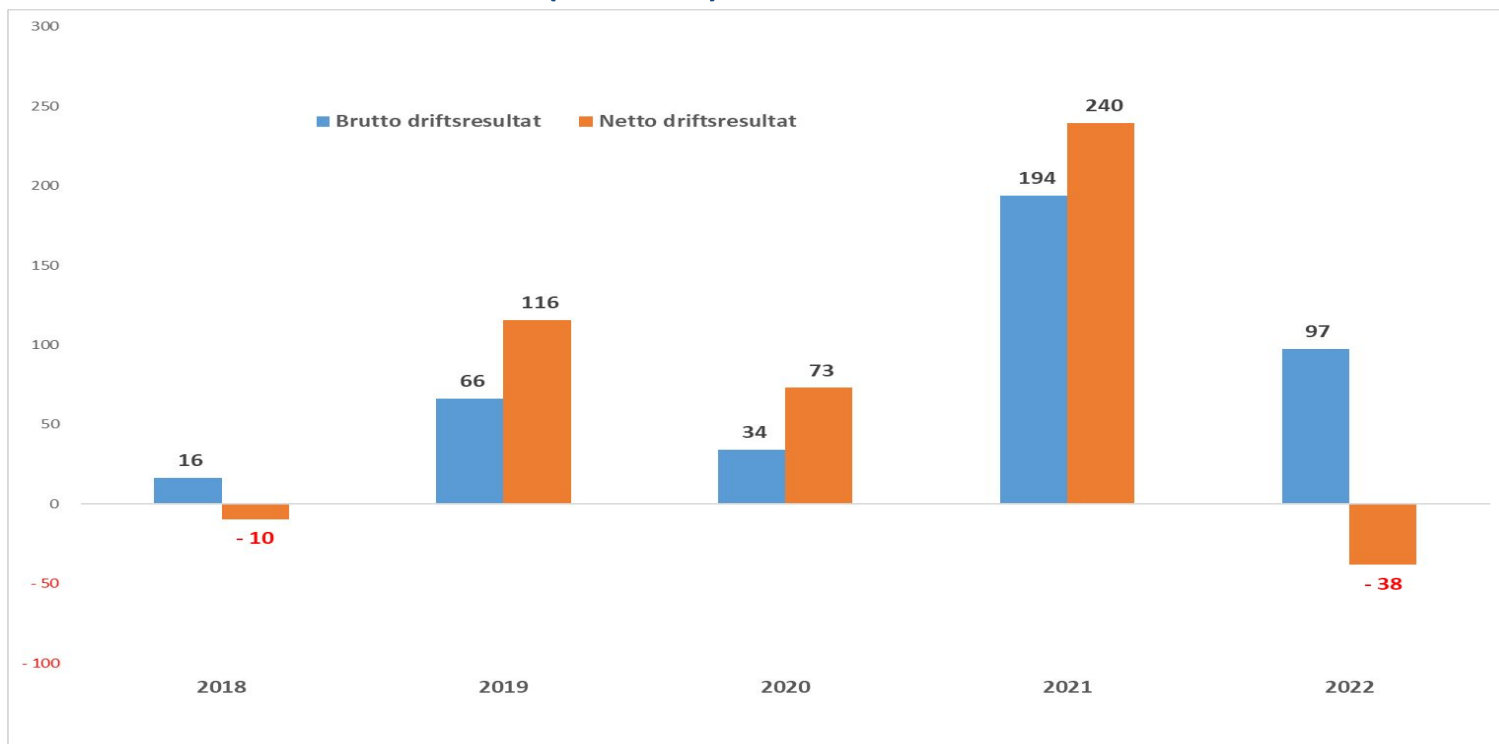

Et overordnet mål

- Levere gode og forutsigbare tjenester til innbyggerne over tid
- Unngå at løpende driftskostnader regelmessig finansieres av fond
 - Sparebøssen blir etterhvert tom – vil kreve større endringer i tjenestetilbudet

Litt historie (mill kr)

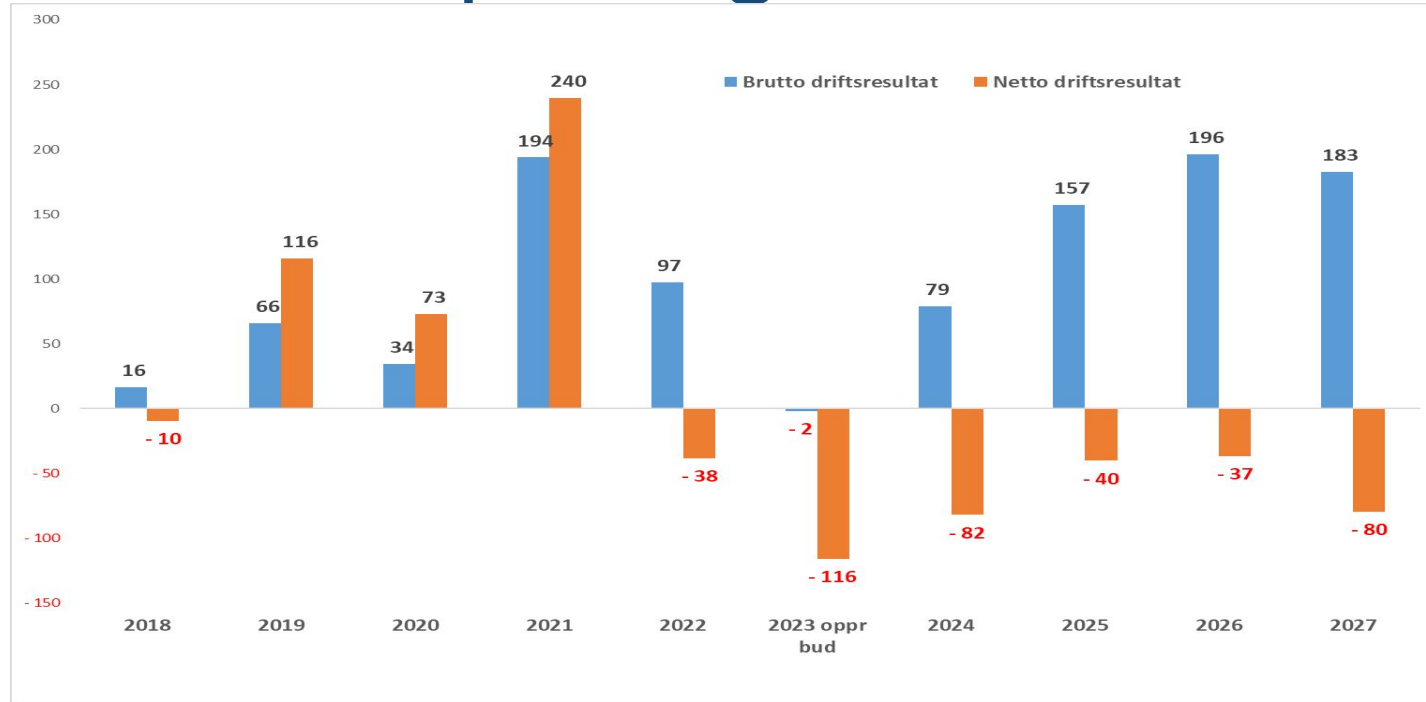

Økonomiplan 2024-2027 pr i dag

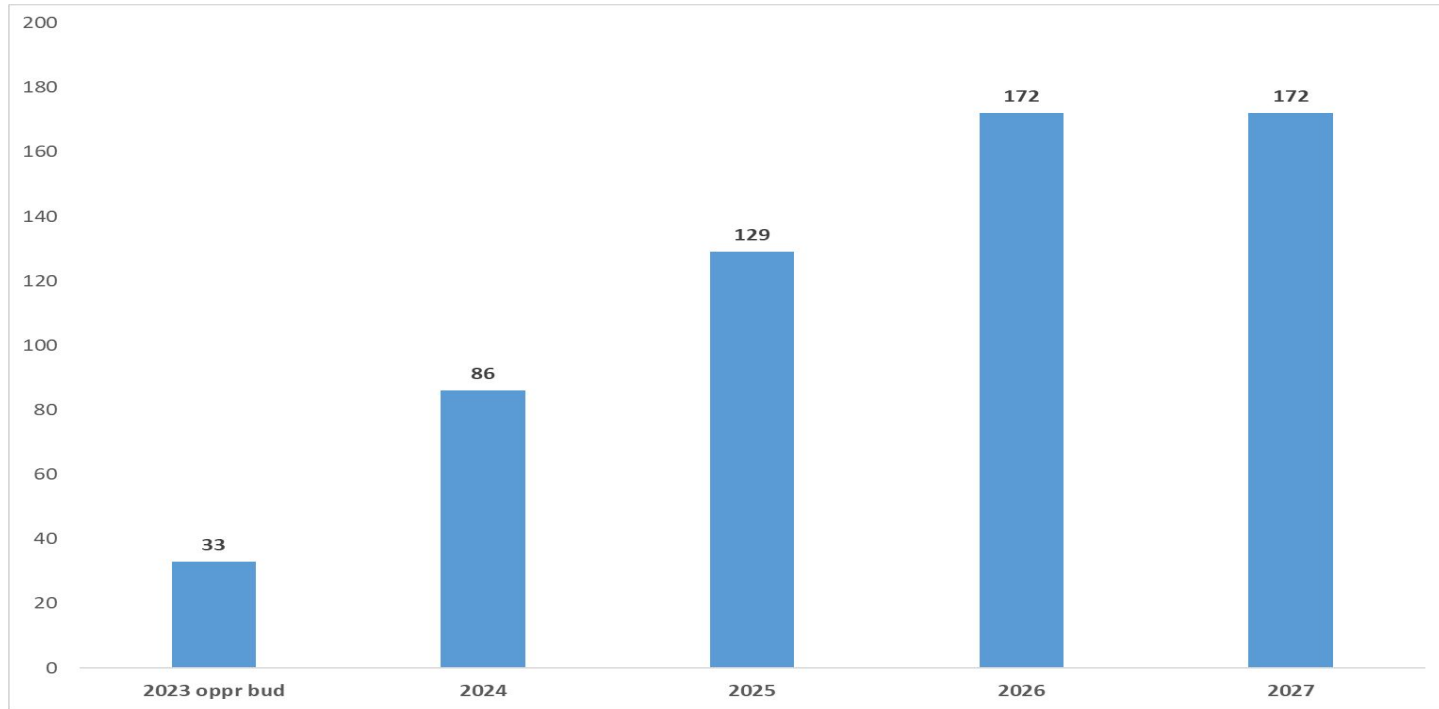
- Er under arbeid
- Effekter av statsbudsjettet ikke lagt inn
 - Regjeringen legger frem forslag førstkommande fredag
 - En forventning at lønns- og prisstigning kompenseres, men ikke garantert
- Lønns- og prisstigning ikke lagt inn
- Det meste av kostnadsøkninger er lagt inn
 - Estimatenes kan endre seg
- Blir fler endringer de neste ukene

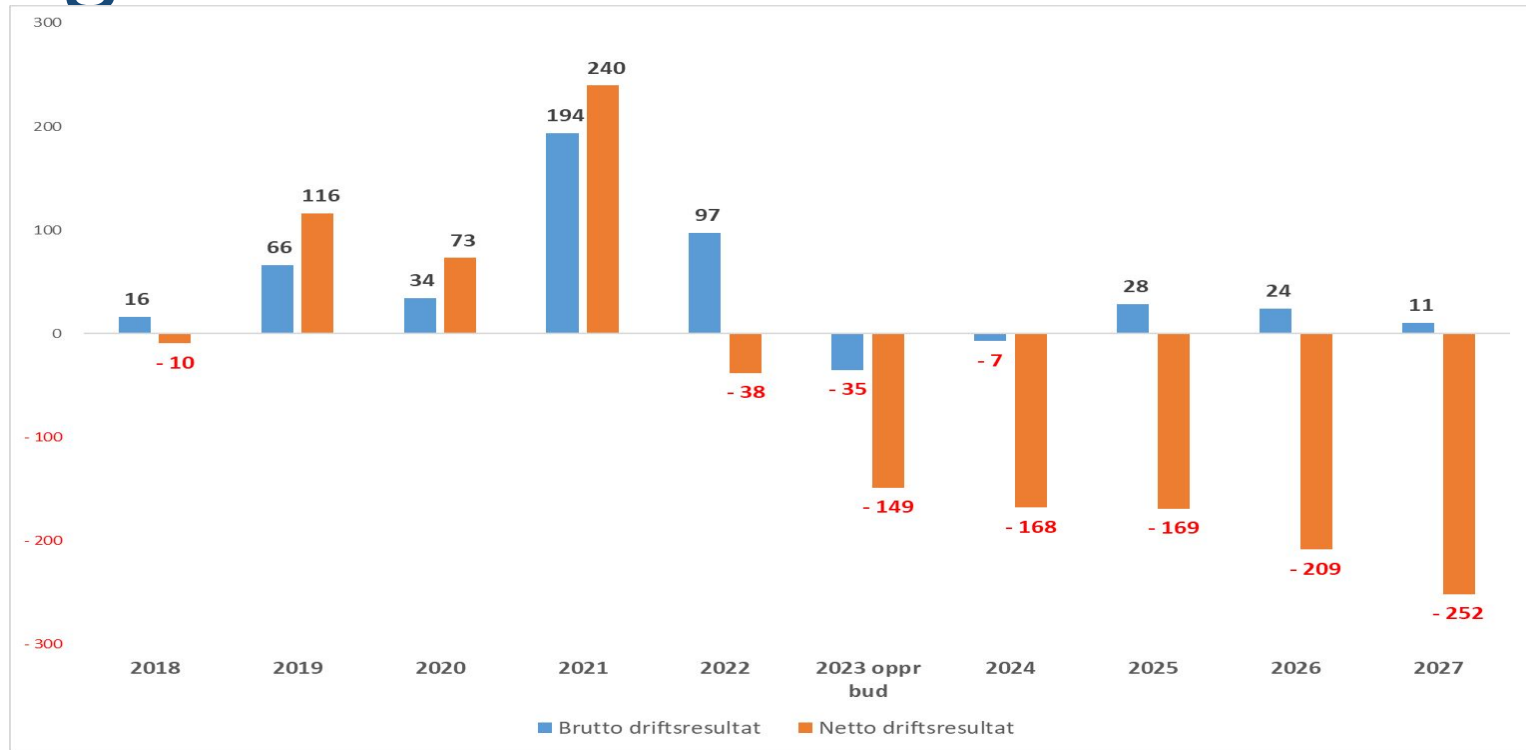
Litt historie + Økonomiplan 2024-2027 pr i dag (mill kr)

Forrige graf inkluderer eiendomsskatt for årene 2023-2027 (mill kr)

Og uten eiendomsskatt

Hvordan ligger vi an med disse 4 styringsmålene for 2024-2027?

1. Vi har ikke råd til ikke å overholde handlingsregelen
2. Urealistisk å nå 1,5 % i løp av perioden.
 - Styringsmålet bør muligens nedjusteres
3. Sannsynlig at det blir lite avsetning til disposisjonsfondet i økonomiplanen
 - Reell fare for betydelig bruk av fond
 - Utelukker ikke at årsregnskapet kan bli delvis reddet av merinntekter fra skatt og POF, men må ikke forventes
4. Jobber mot ytterligere forbedring av kjernegjelden

Veien fremover

- Vi har budsjettmessige utfordringer som må løses
- Med eller uten eiendomsskatt så må vi uansett gjennom en omstilling («*Bærekraft 2030*»)
 - Vi må prioritere betraktelig strammere
 - Vi må omprioritere og dreie budsjetter
 - Vi må investere betraktelig mindre enn tidligere
 - Både folkevalgte og administrasjonen må tørre å se helheten samt stå i vanskelige valg og prioriteringer

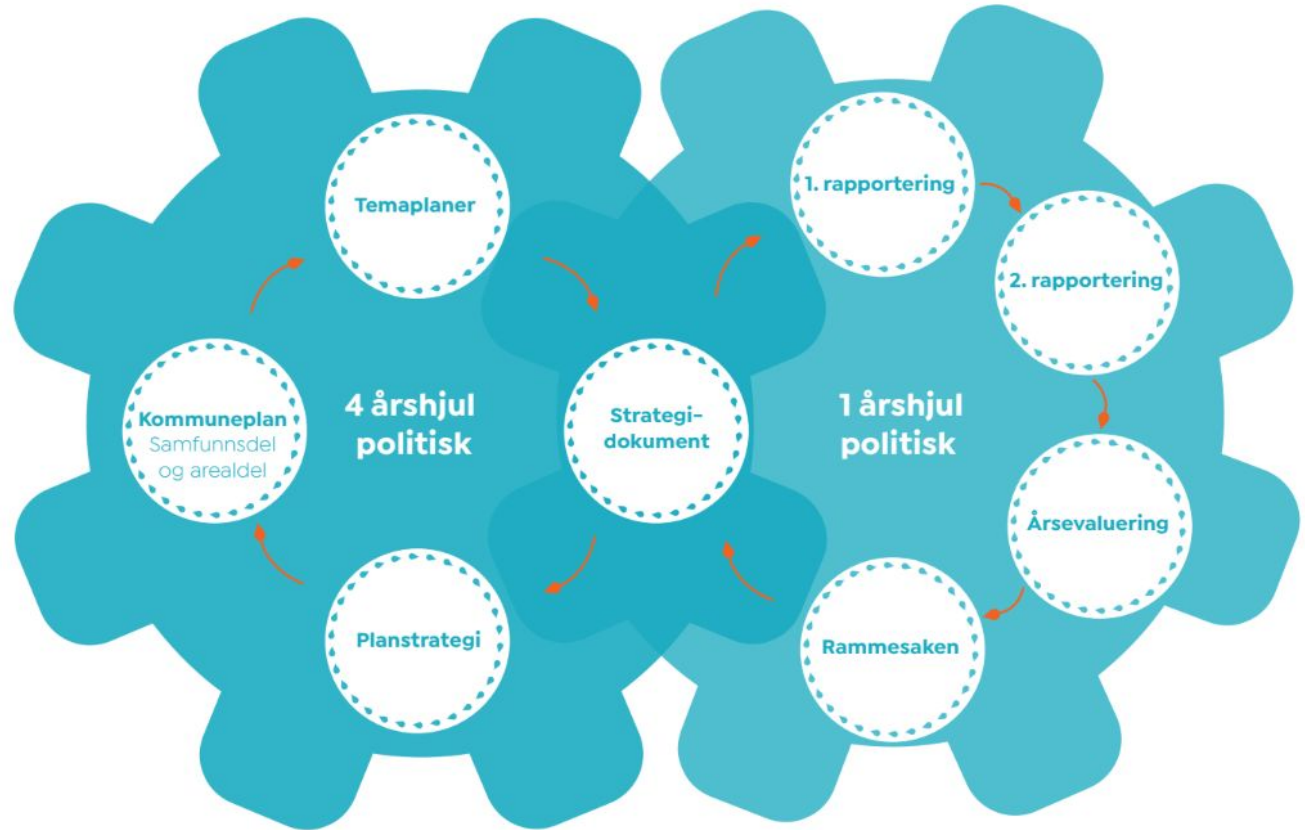
REFLEKSJON - IGP

Individ - Gruppe - Plenum

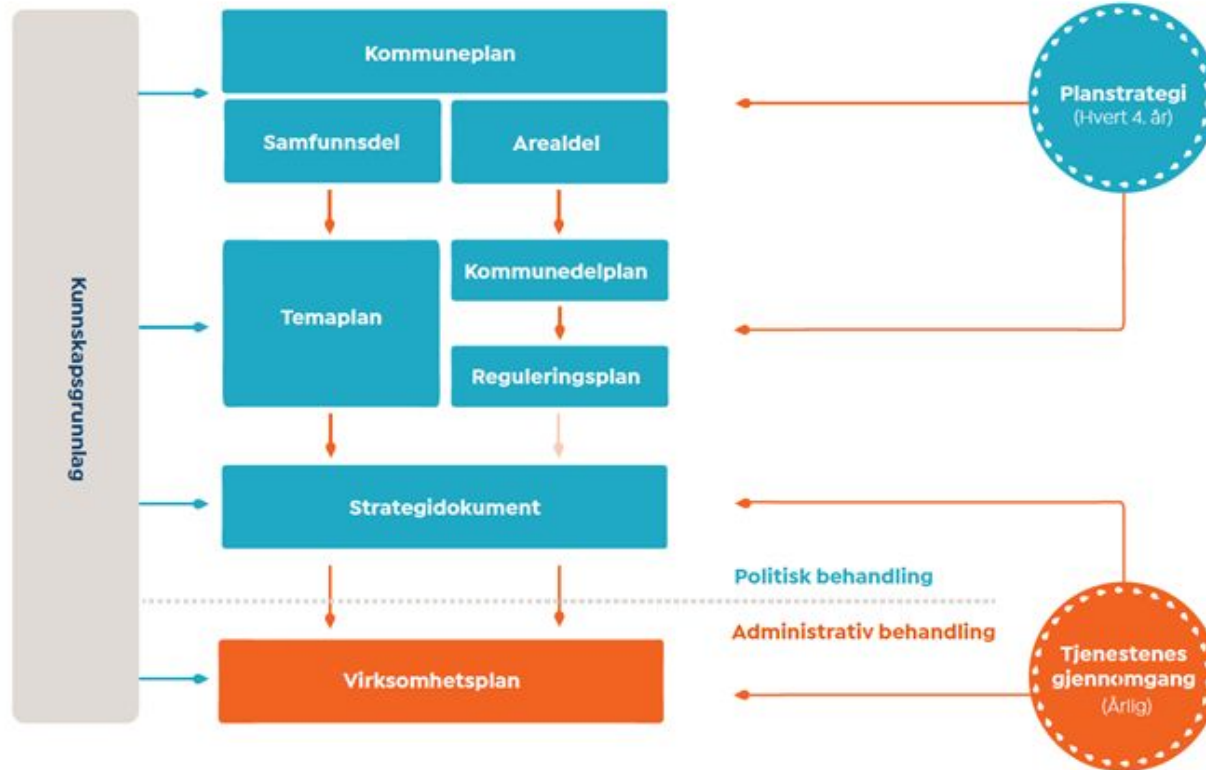
*“Hva lurere jeg på?
Hva trenger jeg
mer kunnskap og
informasjon om?”*

Politisk årshjul

Lange tanker, strategisk arbeid, handling og læring

Planmodell

“Rød tråd”
fra mål til
handling

VIKTIGE DATOER

- 6.10: Statsbudsjettet
- 12.10: Inntektssystemet (GL)
- 18.10: Konstituering KST m.v
- 24.10: Kommunesamtale med Statsforvalteren (FSK og GL)
- 25.10: Konstituering
- 1.11: Presentasjon Strategidokumentet og Hovedutvalg (HU)
- 9-10.11: Folkevalgtsamling og Sak Strategidokumentet
- 22.11: Behandling i HU
- 29.11: Behandling i FSK
- 13.12: Behandling i KST

NOEN VIKTIGE SPØRSMÅL

- Frikommuneforsøk - den beste veien for å løse velferdsoppdraget?
- Arbeidsløshet, aldring og utenforskap - hvordan løse behovet for kapasitet og kompetanse?
- Hvordan finne ressurser til alltid og til å investere i våre ansattes arbeidsmiljø og kompetanse?
- Desinformasjon og trusler - hvordan kan vi styrke lokaldemokratiet?
- Hvordan møte gapet mellom innbyggernes økende forventninger og behov og våre reduserte budsjett og tilgang på kompetanse og kapasitet?
- Kan barnehagen styrkes?
- Er det rom for innovasjon, og å gjøre feil?
- Hvilken digitaliseringsstrategi følger vi? Hva tenker vi om KI?
- Hvordan kan vi beholde og tiltrekke oss arbeidskraft og samtidig kutte og spare?
- Kan vi endre "stille"-kulturen og gi våre ansatte større trygghet for å dele sine synspunkt og ideer, og bruke ytringsfriheten?
- Er boligmarkedet i krise?
- Hvordan kan vi bidra til det grønne skiftet og sirkulær økonomi?
- Hvordan skal vi jobbe for å endre inntektssystemet?
- Tillitsreformen - betyr den noe for oss?
- Hvordan sørge for god informasjon og dialog med innbyggere og organisasjon?
- Hvordan ser veien fra velferdsstat til velferdskommune og velferdssamfunn ut?
- Hjelper hardere tak mot kriminalitet?
- Hvordan redusere behovet for barnevern og økonomisk sosialhjelp?
- Hvordan ivareta våre verdier; Økonomisk, Folk, bygg, anlegg og digital infrastruktur?
- Blir alle investeringer og byutviklingsprosjekt dyrere enn forutsatt?
- Hvordan kan vi gjøre våre budsjettdokument mer forståelige og tilgjengelige?
- Hvordan sikre kunnskapsbaserte valg?

FLERE VIKTIGE SPØRSMÅL

- Hva legger vi egentlig i begrepene forebygging og tidlig innsats?
- Har Larvik større behov enn mange andre pga sosioøkonomiske forhold?
- Hvilke virkemidler er mest virksomme ift å løfte unge ut av utenforskap, ref. det man ser gjennom Våre Unge-programmet?
- Hvordan sikre både kapasitet til å nødvendig drift og samtidig kunne jobbe godt med innovasjon og kontinuerlig forbedring, samt omstilling og effektivisering?
- Det å rekruttere medarbeidere med nødvendig kompetanse vil være avgjørende for fremtiden. Hvordan kan vi beholde, utvikle og rekruttere medarbeidere med riktig kompetanse for oppgavene i fremtiden (attraktiv arbeidsgiver)?
- Hvordan skape større handlingsrom som og gjennomføre prosesser som gir kommunen økte inntekter og redusert gjeld?
- Hva er forskjell på investeringer og drift?
- Hvordan kan jeg påvirke prioriteringene?
- Hvordan setter jeg mål for hvor vi skal?
- Hva er mitt handlingsrom for å prioritere?
- Vi leverer bra, men vi har klager, avvik, mangler og feil. Hvordan forklarer vi det?
- Vi leverer bra, men er vi rigga for framtida?
- Vi strever med rekruttering og trenger alle mann til pumpene, vi har en turn over på 10 - 12%, hvordan jobber vi da med nedbemanning og omstilling?
- Hvordan styrer jeg hva vi bruker penger på i kommunen?
- Hva er realistiske kutt og ikke? (Hva skjer om vi budsjetterer med redusert sykefravær, mindre konsulentbruk, redusert reiseutgifter eller andre "flate" kutt?)
- Hvordan lage gode og forutsigbare politiske prosesser, og særlig i investeringsprosjekt?
- ...
- ...

- ...
- ...

**OG ENNÅ
FLERE
VIKTIGE
SPØRSMÅL**

Alt blir bra til slutt!

Er det ikke bra, så er
det ikke slutt!

Vi bygger ny
kommune!

Takk for i kveld:)

SEVERDIG

- For deg som folkevalgt - KS
- økonomistyring - Veileder fra Statsforvalteren i Nordland
- Strategidokument - Larvik kommune
- <https://www.larvik.kommune.no/politikk/for-folkevalgte/presentasjoner/budsjettseminar/>

